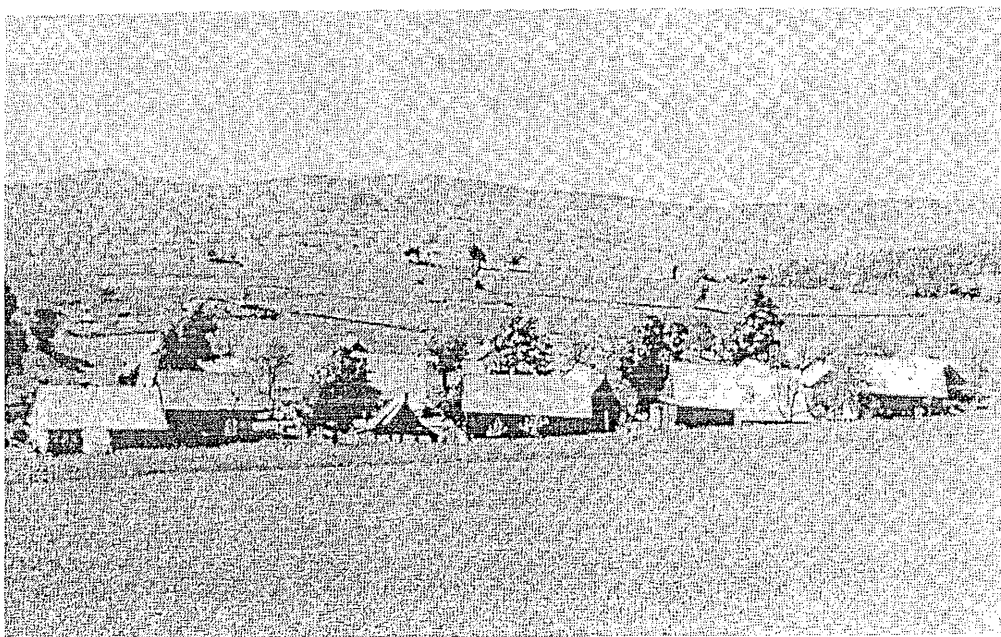

Vzpomínky na Kronfelzov

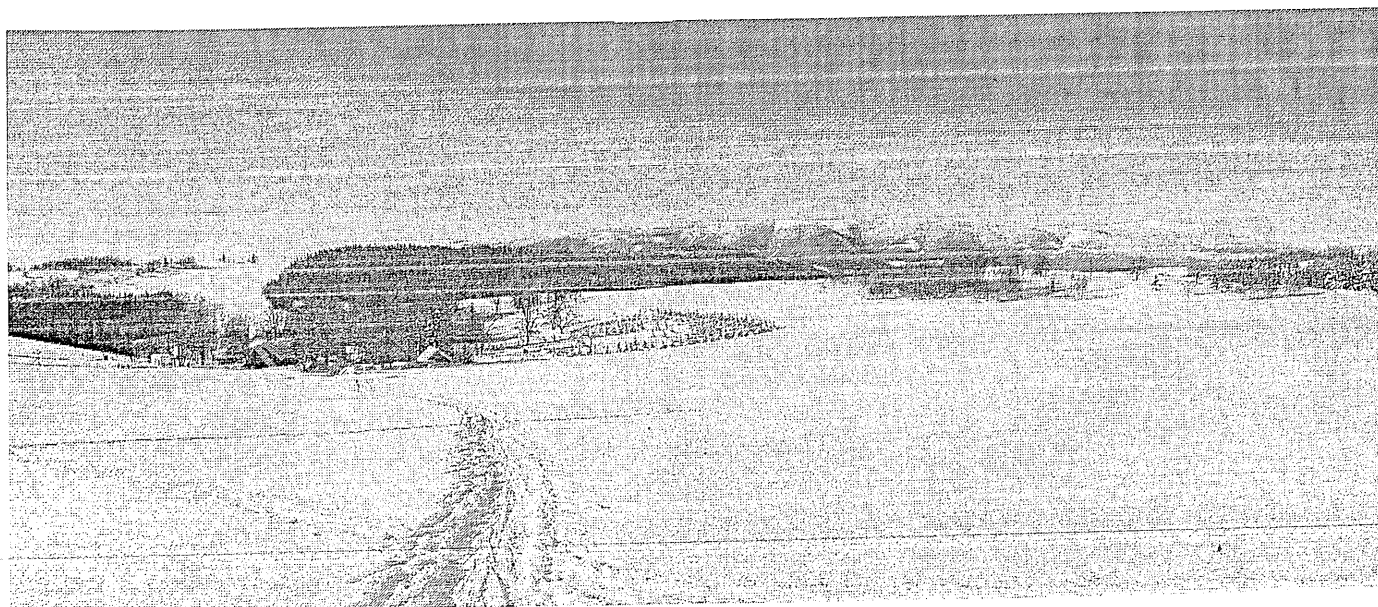
Anni Scholz

Aalen, im Juli 2002

Okolí Kronfelzova (mapa z roku 1920)

Kronfelzov, zima 2004

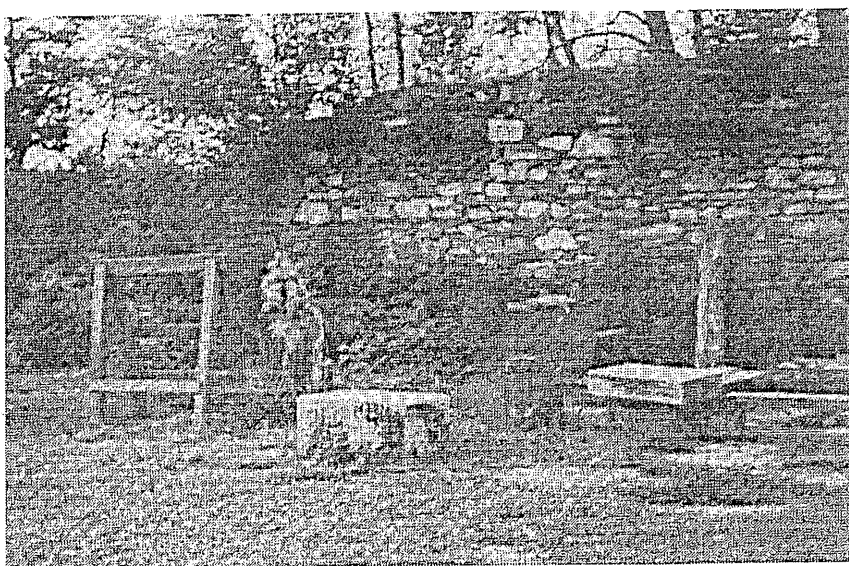
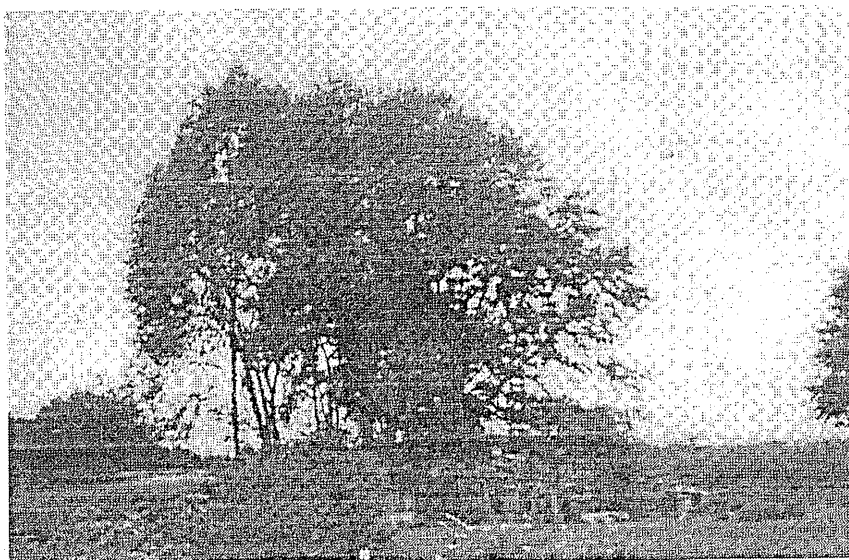
Autor textů © Anni Scholz
Překlad © Josef Sukač
© Polygon - Verlag , 2003

ISBN 3-928671-43-X

Příležitost

Důvod, proč chci vyprávět o Kronfelzově (v nářečí Hüttedörfl - chatrčová vesnička) je, že moje domovská vesnička, ve které jsem se v roce 1923 narodila, byla jako mnoho malých německých vesniček skoro srovnána se zemí. Tímto byla naše malá německá vesnička z dějin vymazána. Láska k mojí vlasti, zejména k mému rodišti, mě vnitřně přiměla o ní již delší dobu něco vyprávět.

Původně mělo toto vyprávění být pouze pro příbuzné, ale bylo mně řečeno, že líčení okolností, které byly i jinde podobné, by zajímaly i širší okruh posluchačů.

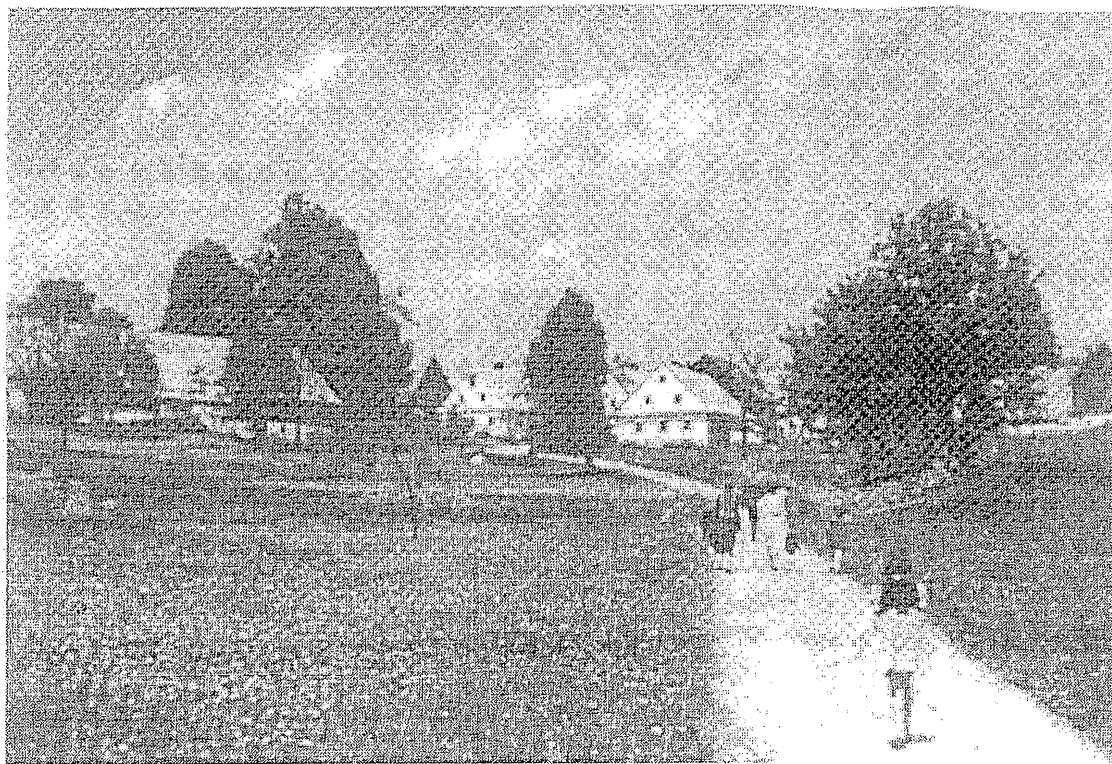
Obr. 1 a 2: Zbytek naší usedlosti č. p. 37.

Po 40 letech (1986) jsme byly poprvé v naší vlasti. Kamenné zdivo, houšť a nálety jsou znaky našeho domu.

Kronfelzov - z dějin

Malá horská vesnička v 750 m výšce měla 13 domů a 2 budovy na zpracování lnu. Dohromady měl areál 184,7 ha a náležel k obci Šléglov, farnost Kolštejn, okres Šumperk, správní okres Opava a soudní okres Moravské Staré Město.

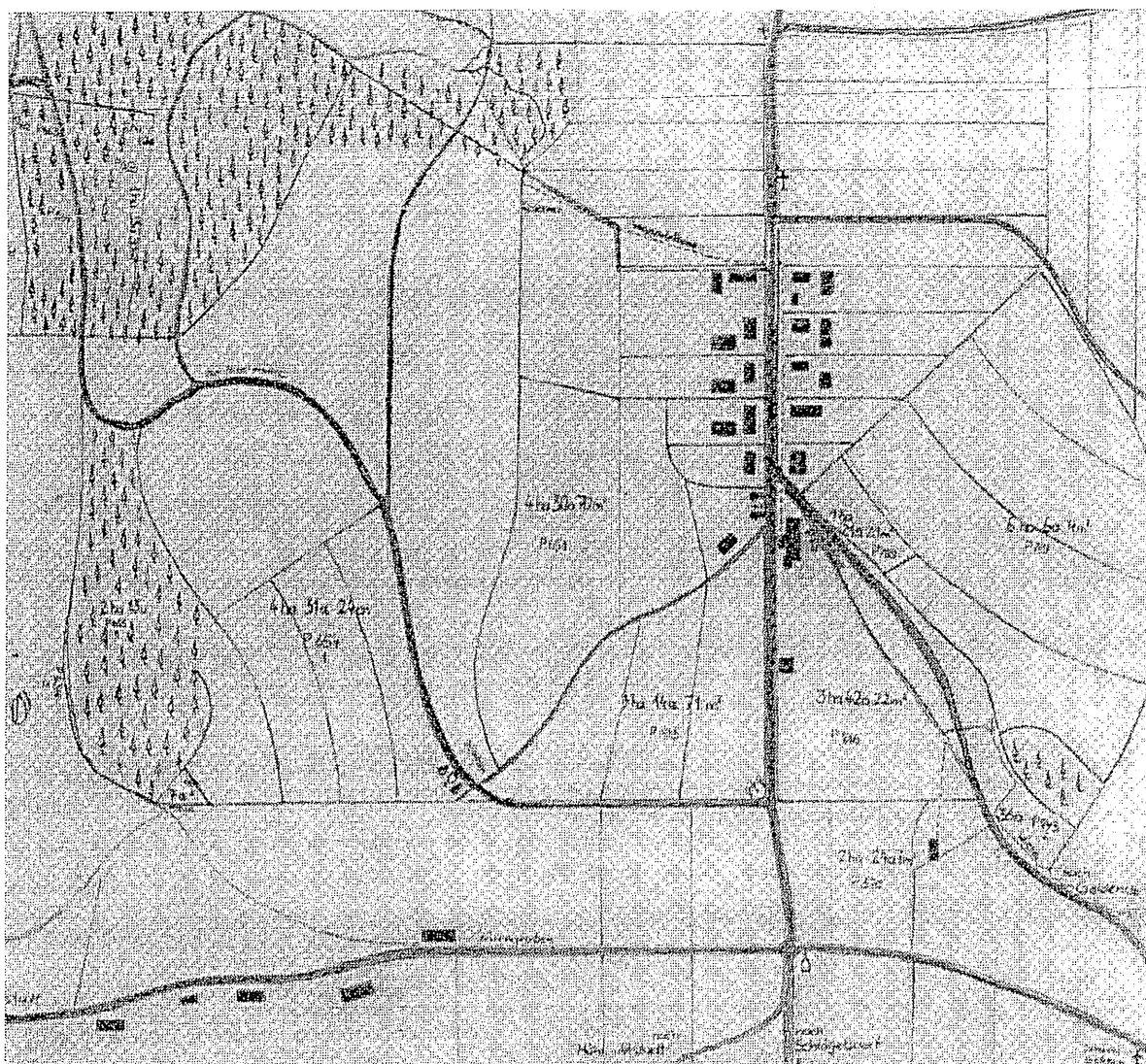
Vlády: do 1919 - Rakousko-Uhersko (monarchie), ČSR do 1938, Anšlus (připojení) na Německou říši do roku 1945. Po konci války do vyhnání v říjnu 1946 ČSR.

Obr. 3 Kronfelzov – cesta od Kolšejna (cca 1936)

Koncem 17. století je o Kronfelzovu zmínka v kronice Kolštejna (Branné), původ názvu je od faráře rytíře z Kronthalu. V lidovém podání je název Hüttedörfl (chatřová vesnička) a odvozuje se od původních malých chatrčí, které si stavěli obyvatelé želez. hutí, kteří v okolí zpracovávali železnou rudu.

Situační plán

Obr. 4 Situační plán Kronfelzova

K situaci – obrázek č. 4 je výkres, který otec nechal v roce 1941 zhotovit na katastrálním úřadě. Ve zmatečné době bohužel se originál ztratil, ale otec prozíravě nechal udělat kopii, která se zachovala a my ji opatrujeme jako velký poklad. Na tomto výkrese je znázorněna cesta vesničkou, 13 stavení se stodolami, obecní úpravna lnu, naše úpravna lnu a kříže na křižovatkách. Hektarové údaje na výkrese jsou naše pole.

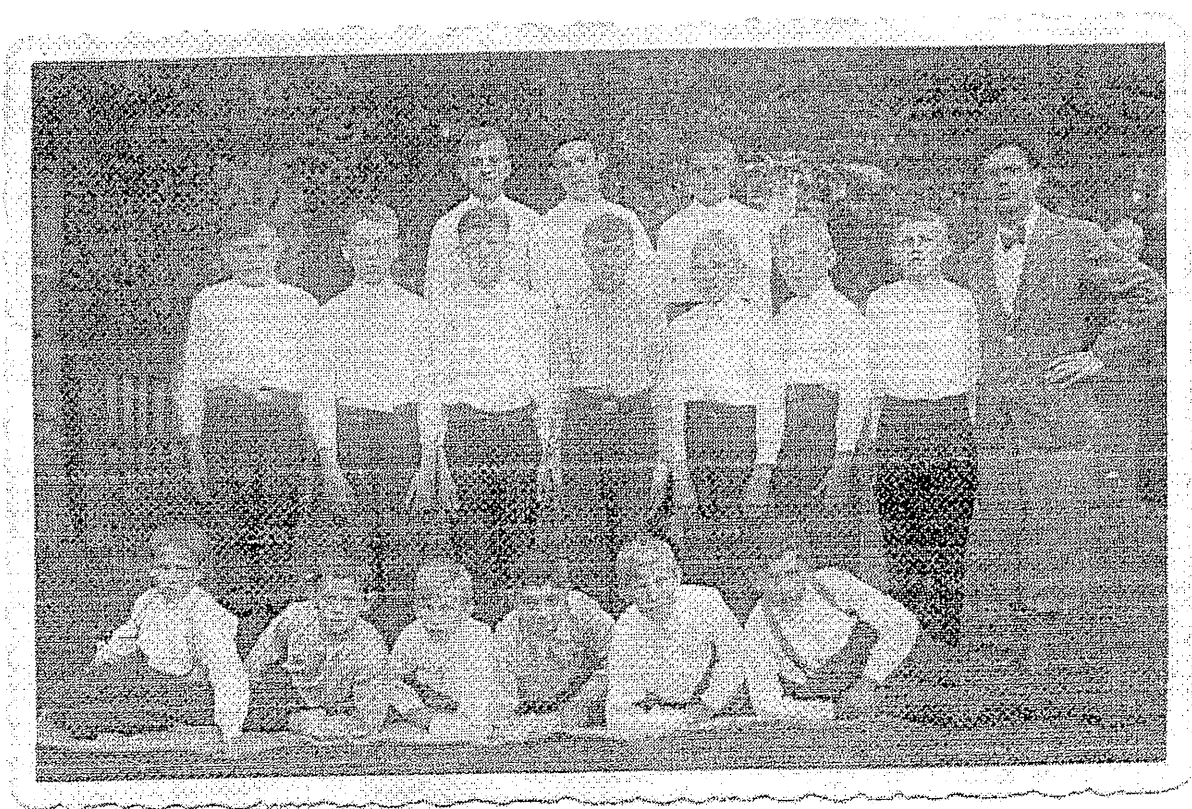
Náš školní den

Děti z Kronfelzova navštěvovaly školu ve Šléglově. Byla to škola celodenní od pondělí do pátku. Od 8 do 12 hodin a odpoledne od 13 do 16 hod. V sobotu bylo vyučování pouze dopoledne. Naši učitelé byli pan Karl Fischer, pan Otto Orlet, učitel náboženství páter Johattn Czeppan.

Učitelka ručních a domácích prací paní Julie Heidenreich. Polní cestou jsme chodili do školy dobrou půl hodiny. V létě často bosí. K obědu byl namazaný chléb.

Obr. 5 Pohled směrem ke Kutnému vrchu (levý okraj), přes který jsme chodili do školy. Vpravo malý domek postavený kolem 1970. Lípy u bývalého lomu, na který vpravo navazuje vesnička. Vpravo před novým domkem byla Studánková chaloupka.

Obr. 6 Cvičební skupina z obecné školy ve Šléglově ve škol. roce 1936/37 při školní slavnosti s učitelem Orletem.
V poslední řadě první zprava bratr Franz.

Od poloviny října do dubna přicházel pan učitel dvakrát týdně na výuku do Kronfelzova, v zimě na lyžích nebo sněžnicích. Dům č. 5 (U Jonasů – byl zbořen). Měl mimo jiné „dobré jizby“, ještě další hezkou místnost, ve které byla učebna s velkou tabulí a malá kamna vyhřívala místnost. Pan učitel dával hodně úloh. Náboženství učil v zimě páter z Kolštejna jiný den. Prázdniny byly v červenci a srpnu. Vánoční, velikonoční, svatodušní a podzimní prázdniny tehdy neexistovaly. Toto privátní vyučování v zimních měsících bylo už našimi předky dohodnuto se školními úřady C. K. Monarchie. Byla to exkorenda, tj. povinnost, aby děti v zimních měsících v horských vesničkách měly vyučování.

Od začátku školního roku 1939/40 chodily děti do školy v Kolštejnu.

Obr. 7 Kronfelzov od Šléglova

Můj rodný dům

Můj otec se narodil 1894 v Adamově a moje matka 1892 v Kronfelzově. V roce 1920 měli svatbu a narodily se jim 4 děti. Rodiče otce prodali usedlost v Adamově a koupili statek v Kronfelzově. Můj otec koupil usedlost v roce 1919 dle kupní smlouvy od jeho matky, Amalie Scholz, majitelky Šléglova 37. Po smrti jejího manžela v roce 1908 byla jedinou dědičkou. Majetek sestával z pozemků o rozloze 32 ha 57 a 92 m², z toho orné půdy 25 ha, les 6 ha, zbytek louky a zahrada. Dle pojistné smlouvy sestává majetek z obytného a hospodářského stavení se dvěma klenutými stropy, dvě klenuté stáje, dvě stodoly, mlaty na stroje, plocha na mláčení (koněm), kůlny a zpracovna lnu. V sýpce ležely na betonovém mlatu tlusté fošny.

Zde se z vozu skládalo obilí. Čtyři stupně výš byla plocha pro stroje, mlátičku, síta na zrní, vysavače, odstraňovač plev, lis na slámu, šrotovník, žačka na trávu, obilí, vazačka, hrábě na seno, uzavřený vůz, žebříňák, pluh, stroj na kypření půdy, železné brány, dřevěný vál a vyorávač brambor. V rohu stály vycházkové sáně.

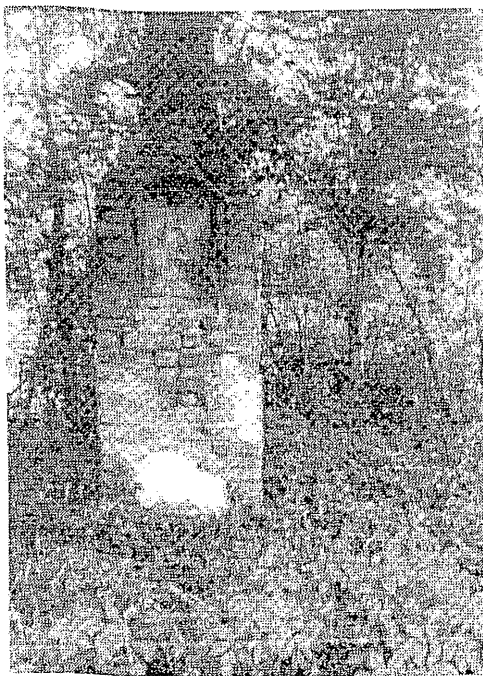
Mláčení obilí v zimních měsících bylo velmi namáhavé. V naší vesničce jsme neměli elektrický proud. Patřili jsme pod obec Šléglov, která byla v roce 1934 elektrifikovaná. Pro naši vesničku to již nestačilo. Hodně se o tom diskutovalo. A tak jsme měli až do vyhnání v roce 1946 pouze petrolejky a karbidky. Mláčení obilí se provádělo pomocí koně a „Göplu“. Göpel, také zvaný koňské dílo, bylo zařízení k pohonu strojů pomocí koňské síly. Skládá se ze svislé osy – hřídele, na který je připevněn vodorovný trám, který táhne kůň klusající v kruhu a hřídel se tímto točí. Na druhém konci hřídele se nachází velké ozubené kolo, které přes řemenici převodové hřídele větší počet obrátek dodá. Tímto pomocí řemenice se mlátička nebo ostatní stroje pohánějí.

Nedělní výlet žáků

Pro žáky byl výlet na „Slezský dům“ (tak se jmenoval Paprsek před válkou) bez doprovodu dospělých velké potěšení. Tento výlet trval 1,5 hodiny, vedl přes „Buschmühle“ (název mlýna v Adamovském údolí – zbytky základů), dále přes Velké Vrbno k Slezskému domu na Titzhüblu (lokalita) oblíbeným výletním místem naší domoviny. Odměna byl krásný výhled do krajiny. Žízeň se zahnala limonádou (sodovka – pro velký obsah bublinek) a samozřejmě něco na mls. Plni krásných zážitků a pobavení, čili a unavení jsme večer dorazili domů.

Dětská svatba

Jako děti jsem si hrály na dětskou svatbu. Zvláště hezké byly přípravy čtyř až dvanáctiletých o prázdninách v roce 1940. U Křížových lip (mohutné lípy, mezi kterými stál dřevěný kříž – odtud název) se shromáždily slavnostně oblečené děti. Pěkný svatební pár se posadil do vyzdobeného žebříňáčku a dva statní hoši odvezli vozíček k polní kapličce Maria Bolestná. Tam se zpívalo a veselilo. Stejnou cestou jsme se vraceli k rodině Scholzové, to byl svatební dům, kde se pojídal svatební koláč a pilo kakao.

Obr. 8 Boží muka – Maria Bolestná (kolem roku 1960)

Prázdniny

Organizování posílání dětí během války na venkov byla velice záslužná a blahodárná akce pro děti z měst, které se dostaly tak během prázdnin na venkov. Moji rodiče zažádali o chlapce. V roce 1943 přijel k nám z Olomouce hoch jménem Josefle a byl 9 roků starý. Brzy se u nás zdomácněl. Byla radost se na chlapce dívat co vše objevoval na dvoře, zahradě a stájích. Byl šťasten, když otec dovolil, aby s ním mohl jet na pole pracovat. Byla doba žní a týdny plynuly. Já přijedu opět, pravil, když odjížděl a o příštích prázdninách v roce 1944 přijel znovu.

V roce 1943 na poli zvaném „Bukové pole“, na kterém stála Boží muka „Maria Bolestná“ (dnes pár cihel) a z kterého byl nádherný pohled na Kralický Sněžník, procházeli cestou výletníci. Mladá žena se

dala s otcem do řeči, že je v Kolštejně (Branná) na dovolené a že by ráda vypomáhala na poli. Otec ji pozval a druhý den bylo opálené stvoření u nás. U všech prací, ať to bylo na zahradě, v chlévě nebo na poli pomáhala. Prázdniny, které prožila na statku ji přinášely radost a vždy říkala – já přijedu příští rok opět a ona přijela, studijní rada ze Štutgartu, v roce 1944.

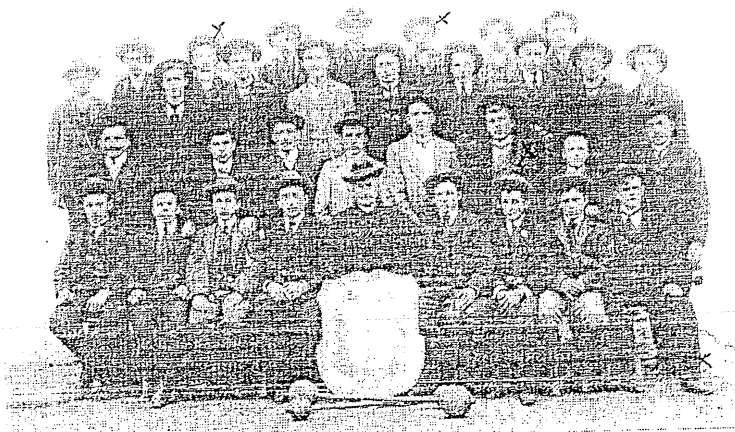
Senoseč

Senoseč byla doba velkého pracovního nasazení. Nejprve se žnula tráva a následovně jetel. Když byly slunečné dny, mohlo se seno za pár dní otočit, aby spodní část uschla. Sedlák věděl, kdy se usušené seno dá kupit – sklizeň byla závislá na počasí. Když na sušené seno začalo pršet, muselo se opět rozprostít na sušení. Když bylo seno suché k odvozu, shrabovalo se hrabčím strojem na kopky, který táhl kůň. Z kopek se pak vidlemi nakládalo seno na vůz. Nakládání sena na vůz zvaný žebříňák vyžadovalo sílu a odborný um. Když bylo seno naskládáno a sešlapáno až po vrch žebřin, muselo se skládat z 30 cm přesahem přes žebřiny. Jednou až třemi řadami naložený vůz byl asi čtyři metry vysoký. Na senem plně naložený žebříňák se nahoru položilo rahno, které se vpředu přivázalo řetězem a vzadu provazem. Fůra se hráběmi očesala od volného sena, dobře naložená fůra sena se odvezla v pořádku domů a byl na ní pěkný pohled.

Ve stodole se seno vyložilo pomocí výtahu na seno a tažné koňské síly. Výtah na seno sestával z podávacích vidlí, jeřábové kočky, kolejnice a kladkostroje. Dvoudílné podávací vidle se zapíchly do sena na žebříňáku. Při natažení lana uchopí vidle určité množství sena a zvedne je tažným lanem nahoru. Při nájedu na kolejnici zacvakly se vidle do jeřábové kočky a pak jsou na kolečkách taženy po kolejnici do seníku. Na požadovaném místě se vidle pomocí mechanismu otevřely a seno vypadlo, které se ručně rozdělilo a uskladnilo. Na této práci musely děti také pomáhat. Vytažení vidlí se senem a horizontální pojezd kočky se provádělo pomocí dlouhého lana vedeném přes válečky a končící na zemi. Nakonec lana se zapráhl kůň a s jeho pomocí se seno vytáhlo nahoru do seníku a tím se ulehčila práce hospodáři. Byla to velká pomoc, když se za sezonu vyložilo do seníku 25–30 fůr sena.

Slavnosti – spolky

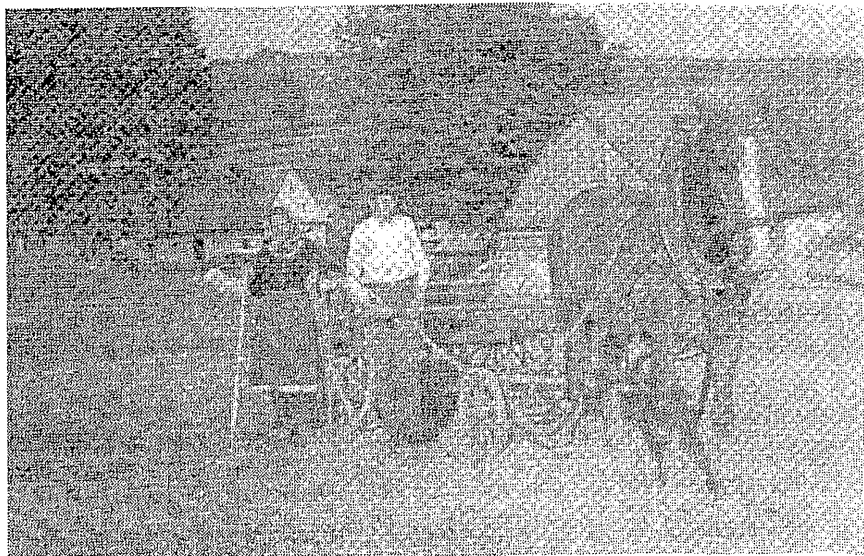
V období senoseče a žní byly školní, sportovní a hasičské slavnosti, které se pořádaly v Kolštejnském zámku. Byly to vždy hezké a veselé letní slavnosti. Také v tomto namáhavém žnovém období se selští chlapci a děvčata veselili

Obr. 9 Německý katolický cvičební spolek v roce 1907 s děkanem Breuerem. Na obrázku jsou také tři „Scholzovi chlapci“. V první řadě vpravo strýc Franz, poslední řada třetí zprava strýc Josef. Poslední řada druhý zleva náš otec.

Pěstování lnu

Len, kterému se v našem hornatém kraji okolo Sněžníku a Pradědu dobře dařilo, vyžadoval ale dlouhé pracovní nasazení. Před větry chráněný a ve vlhkém klimatu zvýhodněný růst způsobil, že výnosy lnu byly větší než z obilí. Len vyžadoval hlavně ruční zpracování, které obstarávaly hlavně ženy. Dále vyžadoval lehkou obdělávanou půdu bez plevelu a dobrou bonitu půdy. Hlavní podmínkou pro dobré výnosy byla však prvotřídní setba.

Obr. 10 Sourozenci Olga a Franz při setbě (1937)

Včasná setba v březnu (nebo dubnu) byla upřednostněna, aby se mohlo začít s trhání lnu ještě před žněmi. Vlhké a teplé počasí v prvních týdnech zajistilo dobrý růst. Když byl len cca 1 prst vysoký, musel se jednotit a okolní plevel pečlivě vytáhnout. Do nebezpečného stadia se len dostal, když po bouřce prudce pálilo slunce na len. Pak se zkroutily špičky něžné rostlinky a stromek zčervenál a růst se zastavil.

Nádherný byl pohled na pole kvetoucího lnu, když nepoškozené bez plevelu přicházelo do květu a otevřené kalichy modrých květů se na štíhlých zelených stoncích kolébaly mírně ve větru.

V první polovině srpna se započalo s vytrháváním lnu. Vyžadovalo to pečlivě a namáhavé odstraňování zeminy z konců stonků a skládání do malých svazků, které se na natažený drát křížově zavěsily na sušení. Když se tobolky začaly otevírat a zlatožlutý len vystupoval, musel se len z drátů sejmut a tobolky se semeny se odtrhly od stonků, které se v tenké vrstvě rozprostřely na strnisko lnu.

Zpracovatelný lnu byly kvůli nebezpečí požáru 200–250 m vzdálené od obce. Obecní zpracovna lnu byla v Kronfelzově majetkem obce a společně se plánovala doba zpracovávání lnu.

Ve zpracovně lnu byly dva stroje na zpracování lnu obsluhované čtyřmi muži a šest až sedm žen. Práce započala ve 2 hodiny ráno, kolem páté malá svačina – chléb, máslo, tvaroh a káva. Práce pokračovala do 8 hodin, kdy následovala velká svačina a po ní odešli pracovníci domů s hotovými produkty lnu pro sedláky, pro které ten den byl len zpracován. Po této přestávce pokračoval normální pracovní den.

V naší a obecní zpracovně lnu byl zděný sporák k sušení lnu. Na přední straně byl otvor, ve kterém se naskládalo dřevo zapálilo. Topič v naší zpracovně byl náš otec, on zapaloval oheň a hlídal jej 3–4 hodiny. Po několika hodinách bylo dřevo spálené a žár v kamnech byl malý. Otec se pak postavil před kamna, udělal znamení kříže nad ohništěm a šel domů. Kolem druhé hodiny byl opět život ve zpracovně lnu. Vždy přicházeli dva muži ke stroji na zpracování lnu a tři ženy. Len se ze sušárny dával do stroje a přes válec len praskal. Ženy zpracovávaly len a brzo se leskly šedé vlákna lnu. Zpracovaný len se uskladnil ve stodole. Prodej lnu byl velmi výnosný.

V naší rodinné zpracovně byla světnička, ve které se svačilo. V této místnosti byl velký stůl z měkkého dřeva, na kterém byla vyryta hra Člověče nezlob se. To byla pro nás vesnické děti příležitost si zahrát, ale jen po dobu 2–3 týdnů, kdy otec držel službu u ohně ve zpracovně lnu. Otec věděl, kdy každý má být doma, a když zazněl jeho hlas, okamžitě jsme šli domů.

Naše hřiště (Ziegelplan - cihlový plácek)

Když jsme si jako děti na hřišti hráli a zvonek na zvonici zazvonil, vědělo každé dítě – teď musím domů. Hřiště byl malý pozemek, kde cesta z Kolštejna ústí do vesničky a byl majetkem obce, velikosti 100–150 m². Zatravněná plocha, kde se scházela vesnická mládež, tato lokalita se nazývala „Cihlový plácek“. Před mnoha léty byl zde objeven jíl, který byl používán na cihly, které se nevypalovaly, ale sušily na vzduchu. Vedle tohoto pozemku byl kamenolom a pískovna, která byla také majetkem obce. V roce 1936 byl zde lámán kámen pro opevnění a stavební firma zde postavila drtičku na šterk. Stavbou opevnění byla také pokácená 300 let stará chráněná lípa a velice známá kaplička „Pod Kutným vrchem“ na křižovatce cest Kronfelzov – Šléglov a Kolštejn – Medvědí údolí (zbořena kvůli teroru opevnění).

Před kamenolomem u místní cesty stály čtyři velké lípy nazývané „Křížové lípy“, mezi nimi stál velký dřevěný kříž a před ním dlouhá dřevěná lavice pro znaveného poutníka. Kříž byl před druhou světovou válkou odstraněn pro velmi špatný stav a na jeho místě nechala má babička Amálie Kürbel postavit nový kamenný kříž.

2. července

Mariánský svátek

Byl náš den slibu, který se vázal na rok 1868. Tehdy silné bouře a krupobití zničily veškerou úrodu a nastal velký hlad. Sedláci slíbili, že šest sobot v 14:00 hod. celou hodinu se budou modlit za uchování úrody. Až k vyhnání v roce 1946 byla tato hodina modlitby dodržovaná a modlili jsme se u Bílého kříže mezi Křížovými lípami. Až jsme po 40 letech poprvé navštívili naši domovinu, ležel kříž rozbítý na zemi a dnes jsou i zbytky kříže pryč.

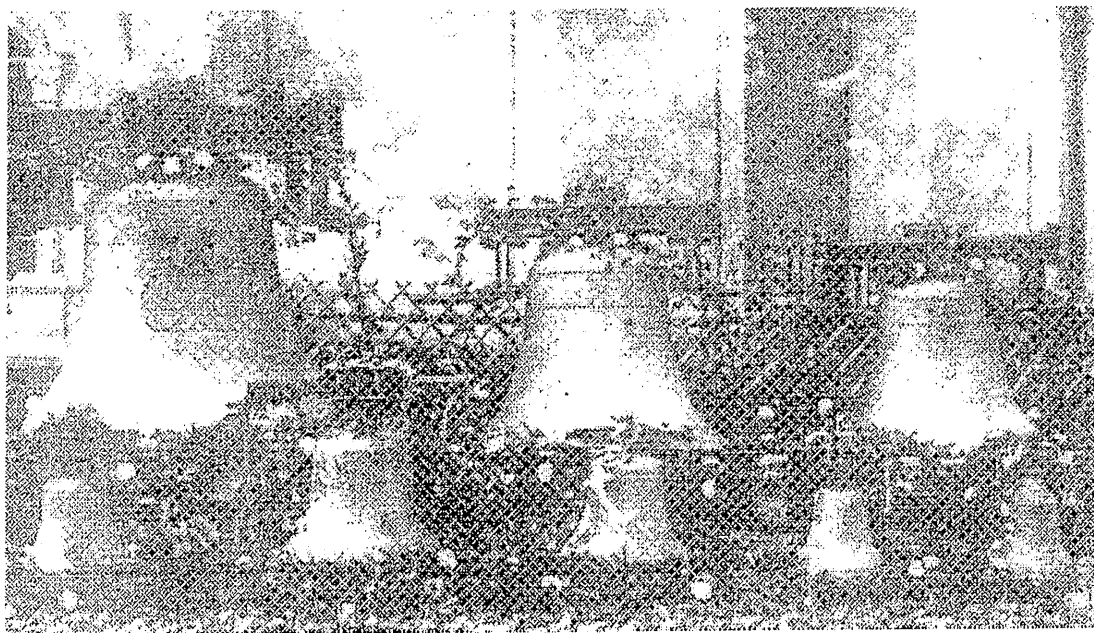
Vzpomínky z dětství na zimu

K pěkným dětským vzpomínkám patří zima. To bylo radosti, když sněžilo. Mnoho hodin jsme strávili sáňkováním na zmrzlých pláních jízdou dolů z kopce. Mnoho dětí se vozilo na saních. Pyšní jsme byli, když nám otec vykoulil ze sudových dílů lyže. Dřevo se smrkovalo, tenké proužky kůže se přibíjely na horní část a přivázali kolem boty, a vzhůru na sních. To bylo pro nás malé také lyžování. Za celá ta léta byly pouze odřeniny, ale díky bohu žádné zlomeniny. Mládež využívala bohaté zimy na sních k lyžování. Mnohokrát i při svitu měsíce se lyžovalo a sáňkovalo na zmrzlých polích.

V roce 1943 napadlo 3 m sněhu a vlak na trati do Ostružné uvízl ve sněhu. Rychle se zorganizovala pomoc. Tehdejší mechanizace byla lopata a lidská síla, aby vlak mohl pokračovat v jízdě. Od naší vesničky se cesta do Kolštejna musela vyznačit již začátkem zimy dlouhými tyčemi. Bez tohoto označení bylo nebezpečí sjetí povozu z cesty.

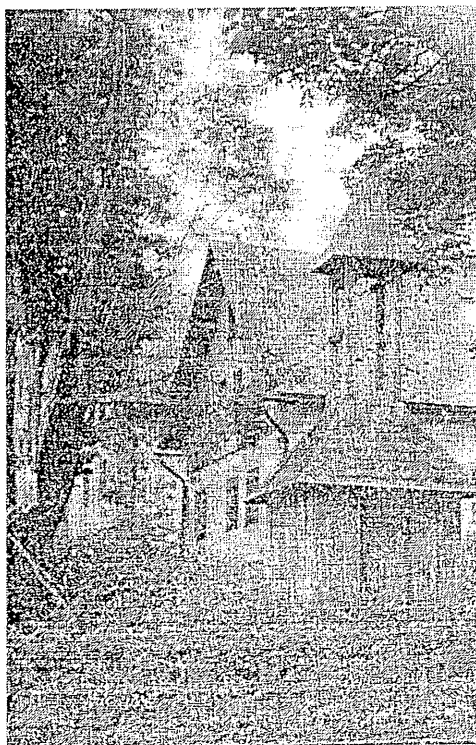
Křest zvonu v naší farní obci

Naše vesnička patřila pod faru v Kolštejně. Tam jsme každou neděli chodili na mši, také v zimě, když byl sníh a mrzlo. V obci Kolštejn je sváteční nálada, je květná neděle 5. dubna 1925. Slavnostní křest osmi zvonů pro farní obec Kolštejn. Tři velké zvony pro kostel v Kolštejně, jeden menší pro hřbitovní kapli a čtyři ještě menší pro osady Grund, Alojsov, Josefov a Kronfelzov.

Obr. 11 Křest osmi zvonů na Květnou neděli roku 1925

Kmotra velkého zvonu byla dcera prince z Lichtenštejna. Nápis na tomto zvonu byl: „Pozdravena buď královno“. Malý zvonek byl náš a byla postavena dřevěná zvonička. Tento náš malý zvoneček zvonil 3x denně k modlitbě „Anděl Páně“. Roku 1946 jsme již věděli, že musíme opustit náš domov, tak jsme zvon vyvěsili a zakopali.

Obr. 12 Zvonička v Kronfelzově

Hromnice

Hromnice 2. února byl v naší domovině poloviční svátek. Odpoledne se v našem farním kostele udělovalo požehnání. Tento den dostal kůň vycházkový postroj s krásně zvonícím mosazným zvonkem. Překrásná byla jízda, když bylo hodně sněhu a svítilo slunce. Koně byli ustájené až do jízdy zpět ve stáji hostince Vogtei (dnešní hostinec Kolštejn). Po požehnání se posedělo pár hodin v Kolštejnských hospodách. Ve vzpomínkách jsou také silvestrovské, domácí a hasičské bály v Kolštejně, které byly velice navštěvované.

Obr. 13 Několik našich energických mužů (narozemých 1905–1915)

Mlékař - mlékárna

(popis na obrázku)

Zasloužilému zakladateli panu Wilhemu Scholzovi

– Kronfelzov věnováno ve vděčném uznání.

*Dera verdierastvollere Gründer
Herra Wilhelm Scholz, Kronfelzthal.
ira darakbarer Ouerkennung gawidmet.*

Milchvereinigungen

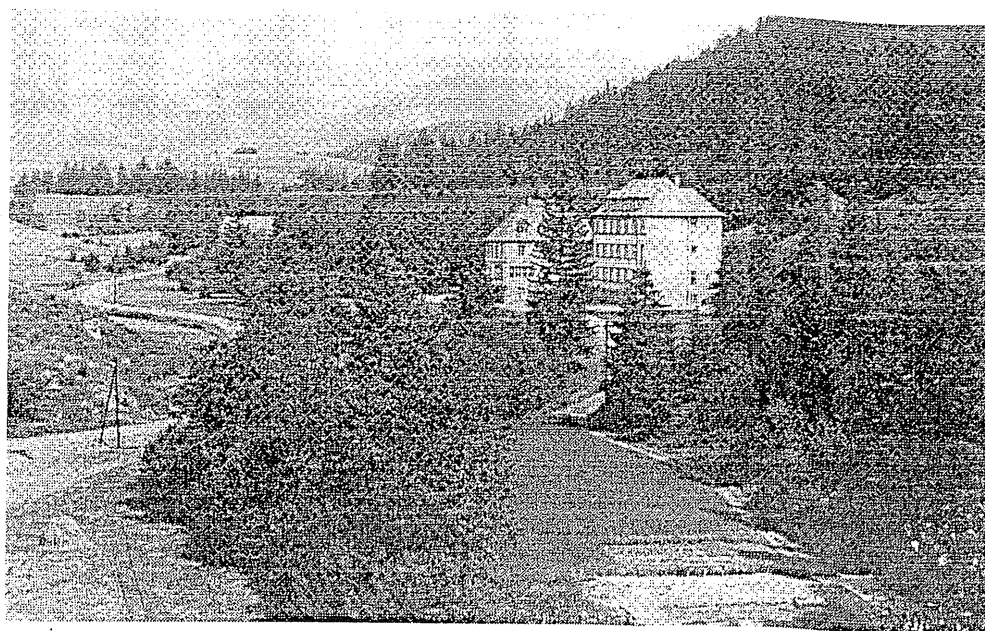
Wilhelm Scholz

Obr. 14 Mlékárna ve Starém Městě, napsáno na štítě nad vchodem. Také na razítku „Mlékárenské družstvo pro Staré Město a okolí. Společnost s ručením omezeným.“

Nejprve sbíraly „máselné ženy“ máslo od sedláků, aby je posléze prodávaly stálým zákazníkům, převážně hostinským. Do založení mlékárenského družstva ve Starém

Městě v roce 1928 předcházelo mnoho diskusí, než došlo k založení družstva v Moravském Starém Městě, byla to dlouhá cesta. Po mnoha diskusích se došlo k zdárnému konci.

U nás ve vesničce byly připraveny konve s mlékem k odběru v 6:00 h ráno. Kolem 11:00 hod. byl mlékař (sedlák, který odvážel mléko do družstva) opět doma. Naši sedláci se střídali v odvozu mléka denně. Mlékař měl pro každého sedláka „mléčný list“ (záznam dodaných litrů mléka). Dodané mléko se v mlékárně přeměřilo a 1x až 2x v měsíci byla měřena tučnost mléka. Množství dodaného mléka v letních měsících se pohybovalo od 300 do 350 litrů za den. V mléčném listě sedlák uvedl pro mlékárnu požadavek na máslo, sýr, tvaroh a syrovátku. Koncem měsíce se provedlo vyúčtování.

Obr. 15 Okolo tohoto překrásného zdravotního zařízení pro děti jezdil mlékař cestou z Kronfelzova do Starého Města.

Vodovod

Ve vesničce se musela voda pro lidi a dobytek čerpat ze studen. V roce 1925 plánovali sedláci stavbu vodovodu. Rozhodnutí padlo a zadání dostala fa Anton Kurz z moravské Bílé Vody. Musely se však v předstihu koupit dvě prameniště, které se nacházely v Růžovém údolí a stály 2 080 Kč. Rozpočet na vodovod byl 48 000 Kč a výkopy muselo pět sedláků provést ve vlastní režii. Bylo léto, na poli plno práce a měly se provést výkopy. V těchto dnech stávkovali dělníci ve vápence v Kolštejně, bylo rychle rozhodnuto a 10 dělníků najato na výkopové práce. 10. června začaly výkopové práce a 2. července tekla voda v litinovém potrubí. Radost byla veliká, ale hlavně velké ulehčení od namáhavé práce.

Po krátkém čase se napojili ostatní sedláci, museli ovšem platit vodné. Během stavebních prací procházeli výletníci vesničkou a byli překvapeni, že tak malá vesnička buduje vodovod. Později se instalovaly napáječky v chlévech a betonovaly se jímky na močůvku a hnojiště. Nečekaně navštívil vesničku v roce 1931 státní sekretář Nedetzko ze svazu zemědělců a chtěl se na vlastní oči přesvědčit, jak se vesnička vyvíjí. Byl velice překvapen vývojem a čistotou vesničky. Sedláci byli velice hrdí nad vykonaným dílem, ovšem příspěvek pět pokrokových sedláků od státu nedostalo.

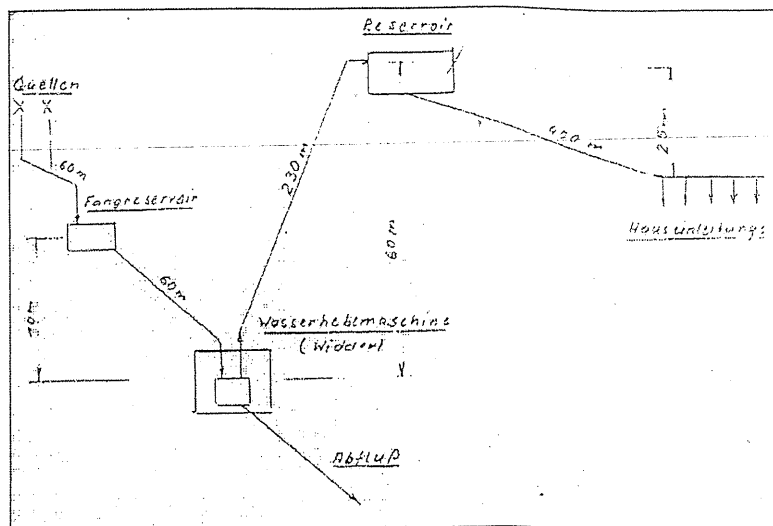
Náklady v procentech:

Scholz Wilhelm	25 %	Scholz Josef	17 %
Drechsler Alois	18 %	Stöhr Ferdinand	25 %
Jonas Adolf	15 %		

Podstatná data k vodovodu:

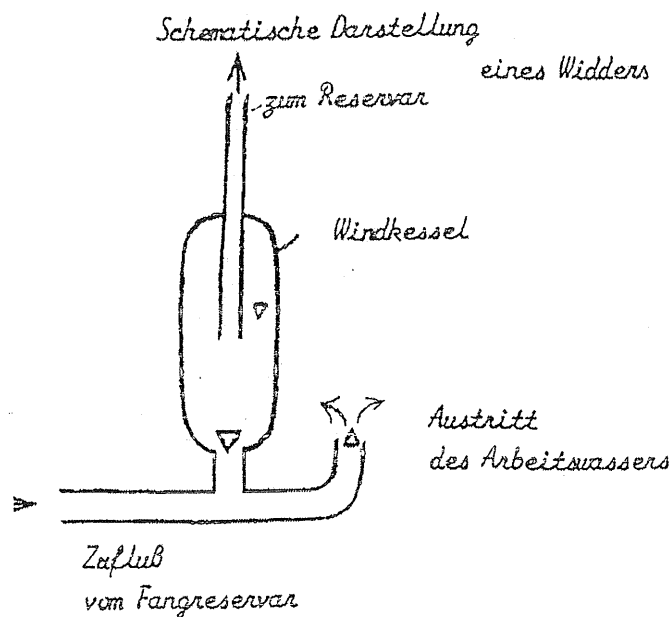
Hlavní větev vodovodu od vodojemu k nejvzdálenějšímu odběrateli Wilhelmu Scholzovi byla dlouhá 400 m a měla spád 25 m. Od trkače k vodojemu byla vzdálenost 230 m a stoupání 60 m. Vzdálenost od záchytné jímky k trkači 60 m a spád 10 m. Prameny byly vzdáleny od záchytné jímky cca 60 m.

Popis funkce dle schématu.

Obr. 16 Vodovod Kronfelzov

K čerpání vody z pramenů níže položených je použita pumpa zvaná trkač (v němčině „beran“). U tohoto zařízení je využíván nárazový tlak, který vznikne, když proudící vodu náhle zastavíme jako hnací sílu. Je to kinetická energie pohybující se hmoty. V tomto případě vodní hmoty. Voda z prameniště se shromažďuje v záchytné jímce a je vedena potrubím k trkači. Když má voda na výpustném ventilu trkače určitou rychlost, zavře se ventil trkače nárazově. Vzdutím vody se vytvoří tlak a tento zvedne druhý ventil a vytlačí díl vody do potrubí k vodojemu. Zastavením přívodu vody od záchytné jímky klesne rychlost vody na nulu. Ventil se otevře vlastní vahou a voda vyteče ven. U odpovídající rychlosti se opět ventil zavře a tlačí vodu do potrubí k vodojemu. Otvírání a zavírání ventilu v rozmezí cca 10 sekund se opakuje a dělá zvuk zvaný beraní takt, toto je v blízkém okolí slyšet, když zařízení funguje. S takovým zařízením je možné vodu z níže položených pramenů vytlačit do výše položeného vodojemu. Část vody stříká u každého taktu do potoka.

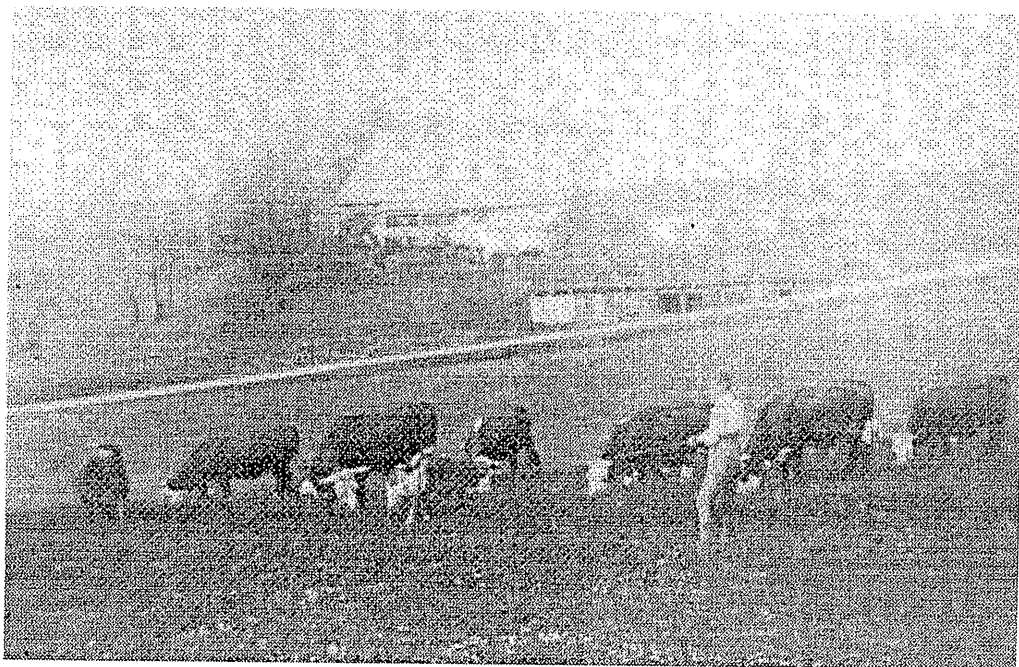
Obr. 17 Schéma trkače

Využitá a spotřebovaná energie je vždy stejná. Větší energie vody v 60 m výše položenému vodojemu, oproti jen 10 m výše se nacházející záchytné jímce je kompensována větším množstvím vody. Prameniště musí vždy ležet výše než trkač a dávat více vody, než se z vodojemu spotřebuje.

Shora uvedené bylo sepsáno mým otcem – Wilhelm Scholz, Kronfelzov

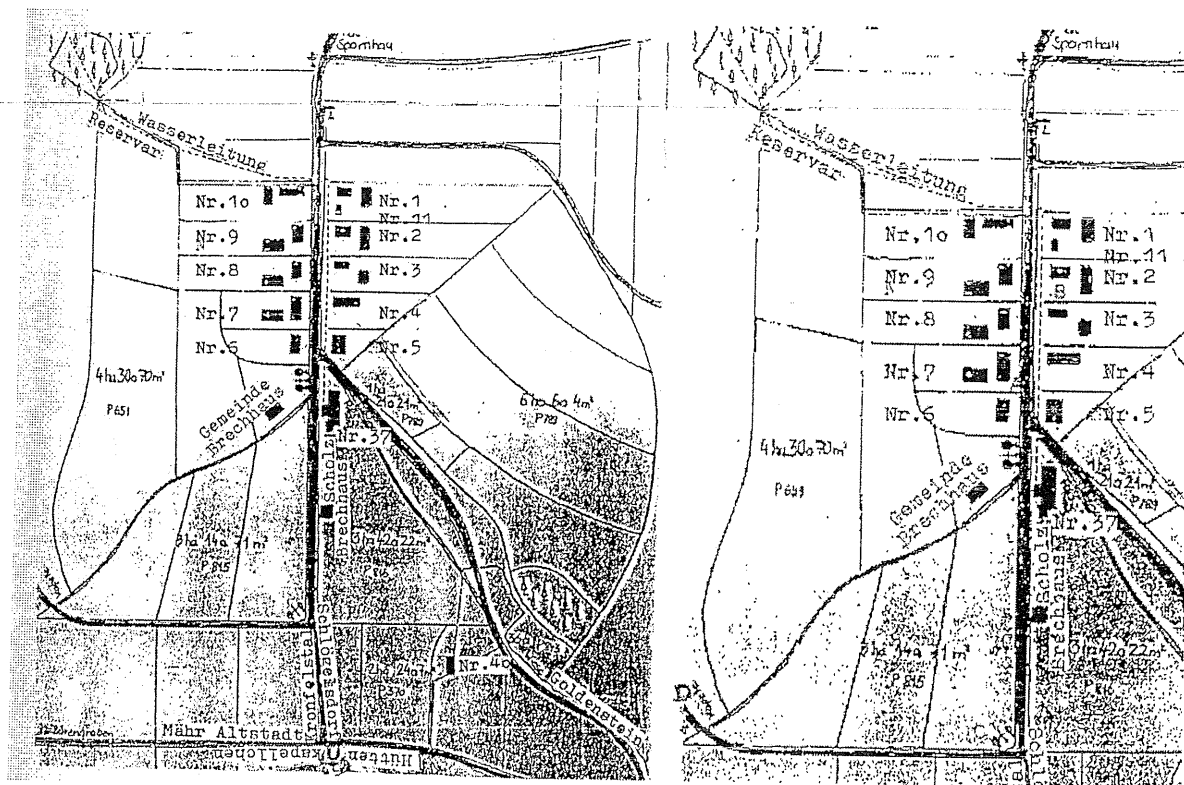
Studánka

Na obecním pozemku na konci vesničky pramení křišťálová voda, která nemá žádnou souvislost s naším vodovodem z roku 1925. Studánka byla zastřešena a my jsme ji nazývali „Studánková chaloupka“. Každý sedlák měl v ní kóji (buňku), kde se chladilo nadojené mléko. U nás se krávy dojily 3x denně, proto v letních měsících se mléko dávalo chladit do těchto kójí. Z těchto kójí tekla dále voda do koryta – velkého vydlabaného kmene. Toto obecní vodní koryto, takový byl název, se stalo dostaveníčkem pro mladé a staré – to by mohlo ledasco vyprávět. V létě se voda ze studánky brala v konvích na pole. Asi 50 m od koryta stávala překrásná smuteční vrba a voda tekla okolo ní dále do říčky Branná v Kolštejně (něm. název říčky „Mittelbordbach“ střední.....potok – Bord má dvojí význam paluba – policie).

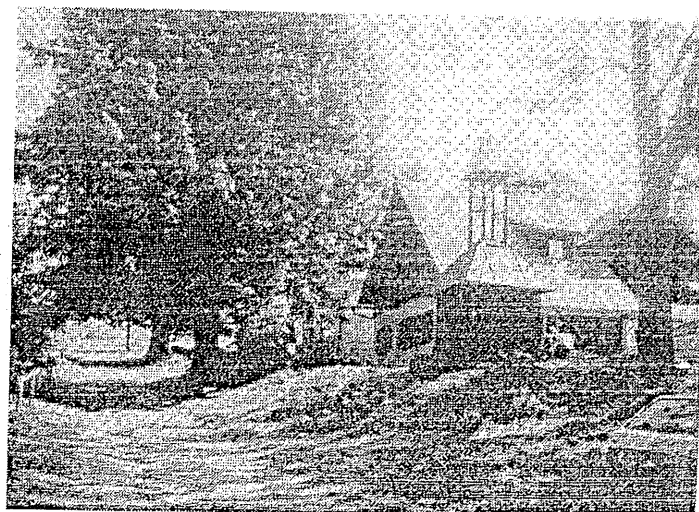

Obr. 18 Studánková chaloupka s kójemi na konve s mlékem pro jednotlivé sedláky, Ferdi s telátkem, v pozadí náš rodinný dům

Číslo popisná v Kronfelzově

Obr. 19 Domy v Kronfelzově (vpravo zvětšeno). K vidění je také obecní zpracovna lnu a rodiny Scholz. Na levém okraji v zatáčce Boží muka „Maria Bolestná“ („D“). Boží muka ve vesničce (A). Zvonička (B). Kaplička „Pod Kutným vrchem“ (C). Stavbou opevnění musela být zbouraná známá kaplička a 300 let stará chráněná lípa.

Obr. 20 a 21 Naše „Hlavní ulice“ č. 8 a 9 nově opraveno, vpravo za zvoničkou zotavovna „Bad'urka“ dále nahoře č. 1 a 11.

Vzpomínky na domov a tradice - zvyky

Když si po mnoha letech udělám obraz mé domoviny, vidím naložené žebříňáky se senem a obilím, tak mě napadá myšlenka – kolik to bylo práce sedláka za léto. Vidím ještě kříže, které naši předci postavili na křižovatkách polních cest, kolem kterých jsme často chodili a v tiché minutě poslali modlitbu k nebesům.

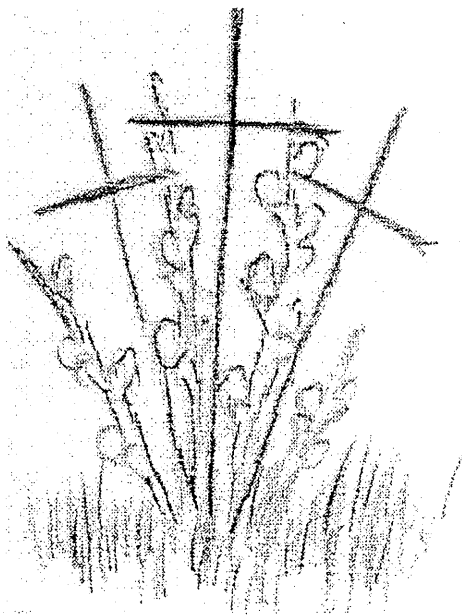
V mém rodném domě se před obědem modlilo „Anděl Páně“. Modlili jsme se také, když přišla návštěva, námezdní pracovníci nebo i cizí osoby. Pak jsme všichni seděli u velikého dřevěného stolu. Když zaštěkal náš hlídací pes, znervózněl náš francouzský zajatec. Dle německého rozkazu neměl sedět společně u stolu s rodinou. Otec jej ale uklidňoval, aby zůstal u stolu přes všechny tvrdé kontroly.

Vzpomínky z dětství

Když pacholek nebo otec zapráhl černého nebo hnědého koně do vozu, kočáru nebo saní na vyjížděku, udělal kočí vždy bičem znamení kříže na zemi před koněm, aby se povoz vrátil v pořádku. Znamení kříže je žehnání. Doma jsme měli pec na pečení chleba na 15 bochníků. Před krájením chleba se vždy dělalo na spodní straně bochníku 3x znamení kříže. Jsou tato znamení zapomenutá?

Zařazení křížku a jízda na koni na zasetá pole

Pěkný selský zvyk bylo zarážení křížku. Na Bílou sobotu před vzkříšením se zapálil velikonoční oheň.

Obr. 22 Zarážení křížků

Nad tímto ohněm drželi hoši malá prkénka z měkkého dřeva. Z tohoto dřeva otcové nařezali 1 cm široké a 15 cm dlouhé tyčinky a svazovali je do tvaru kříže. Na květnovou neděli se svétli kočičky a malé větvičky se přidaly ke křížkům.

Před východem slunce na velikonoční neděli se tyto tříkrát tři křížky dávali na žitná ozimová pole jako znamení požehnání.

Odpoledne na Velikonoční pondělí jeli mladí sedláci na koních v kroji na zasetá pole. Toto byl tehdy slavnostní zážitek. Při jízdě kolem polí vezli jezdci asi metr velký kříž, který po jízdě byl vystaven na náměstí před kostelem na pobožnost a požehnání koní.

Obr. 23 Pět Kronfelzovských jezdců odleva Katzer Josef, Scholz Hubert, Ondráček Johan, Drechsler Alois, Katzer Franz před kostelem, v pozadí hostinec Kolštejn a radnice z r. 1936

Bouřka v létě

V mých vzpomínkách na domov bych chtěla vyprávět o bouřkách v létě. O teplých letních dnech, když se objevily černé mraky nad Kralickým Sněžníkem říkalo se, že přijde velká bouřka. Dusno, první nárazy větru, šumění listí, třes větví, hlaholení hromu a záření blesku, byla předzvěst bouřky. První kapky deště na okna a posléze proud deště ve velkém množství a bouře tu byla. Blesky sjížděly jako ohnivé šňůry a bleskům následoval hrom.

My děti jsem měli strach z bouřky. Rodiče zapálili svíčku zvanou „hromničku“ a otec nebo matka u otevřeného okna hromničkou udělali směrem k nebi tříkrát kříž – opatření proti blesku. Když byla v noci bouřka, všichni museli být vzhůru. Toto opatření bylo, kdyby uhodil blesk, musela se všechna zvířata vyvést ze stájí.

Sousedská výpomoc

My děti z vesničky jsme často poslouchali, co si dospělí vyprávěli. Věděli jsme, že náš soused je již dlouho nemocen a musí zemřít. Sousedé se střídali u nemocného, aby se necítil sám a opuštěný. Moje sestra Olga v 18 letech také onemocněla. Otec ji odvezl na kliniku do Prahy, potom do Breslav (Vratislav – dnešní Polsko – tehdy Slezsko). Po častých pobytech na klinikách zemřela doma v roce 1941. Rodiče a sousedé mnoho hodin prodlévali u jejího nemocničního lůžka. Modlitbou jsme ji provázeli až do její poslední hodiny. V roce 1995 byl zřízen ambulantní hospic v Aalenu (Německo), který se stará o nemocné a umírající. To ve mně vzbudí vzpomínku, jak to bylo před 60–70 lety u nás doma. Tehdy byla pomoc souseda pro nemocné a umírající samozřejmá. Chtěla bych říci, že nemocní žili a umírali ve společenství sousedů.

V mých školských a mladých letech umřelo ve vesničce 6 dospělých. Tehdy nebyla žádná márnice, neboť byl vystaven v rakvi ve světnici a se zapálenou svíčkou. Tam také bylo rozloučení v tiché hodině.

V den pohřbu byl nebožtík odvezen do Kolštejna a v kostele sloužena mše a posléze pohřben na blízkém hřbitově.

Rozloučení s mým bratrem

Bylo osm hodin ráno v lednu 1943 bratr Franz, narozen 17. 11. 1925, byl povolán do pracovní služby (předvojenská výchova před nástupem na vojnu). V pokojíčku mé babičky byla kropenka se svčnou vodou a na rozloučenou maminka a otec udělali bratrovi křížek. Oba byli smutní. Vždy jsme se za něj modlili. Po krátkém výcviku musel v dubnu nastoupit k tankovým granátníkům do Ruska. Mnoho přání a modliteb od otce a matky jej doprovázelo.

Dne 15. 8. 1943 na slavnosti.....Nanebevzetí Panny Marie v naší farnosti v Kolstějně v 6 hodin ráno doručil pověřenec obce rodičům zprávu, že Franz 11. 8. 1943 ve vojenské nemocnici Stalino podlehl těžkému zranění. Za několik dnů přišel dopis od zdravotní sestry, kde píše, že nebyl sám, že byla u něj, když umíral. Otřesné bylo vzpomínkové rozloučení po mši v kostele u památníků padlých před zámkem. Kapela hrála – Když z tichého domova....A já měl jednu kamaráda...Padlým na počest

Moje sestra Olga

Moje sestra Olga musela často do Vratislavi (Breslav, bývalé německé Slezsko) na kontrolu do universitní kliniky. Několikrát jsem s otcem také mohla jet. V roce 1938 jsme byli v ubytovně nedaleko kliniky. Otec se rád ráno procházel se mnou po městě. Viděla jsem překrásnou radnici, zoologickou zahradu, halu století a překrásně zdobené výkladní skříně. Ráno při cestě domů celý zděšený nepromluvil se mnou ani slovo. Co se stalo? Byla Křišťálová noc 9–10. 11. 1938.

Vedoucí ubytovny paní Fechhelm byla od roku 1939 až do roku 1943 každý rok 14 dnů u nás na prázdninách. Procházela se s mojí 10letou sestrou lesem po polích a lukách. Když odjížděla domů, natrhala kytici lučních květů na hrob své dcery, která také v 18 letech zemřela. V lednu 1944 jsem směla zajet k paní Fechhelm do Vratislavi na pár dnů. Z nádraží jsem jela za ní do ubytovny a večer jsme spolu jeli do jejího bytu. V jednu hodinu v noci jsme byli zbuzeni – letecký poplach. Rychle do protileteckého krytu. Po hodině konec poplachu a opět do postele. Po několika minutách opět poplach. Po hodině konec poplachu a opět do postele. Po několika minutách opět poplach, po hodině konec poplachu. Když jsme byli opět v bytě, vzala mě paní Fechhelm do náruče a pravila: Ammi, ty musíš jet domů – tobě se nesmí zde nic přihodit, a dále řekla: Olga je mrtvá, Franz musel zemřít, ty nesmíš jet

přijít o život a brzo ráno mě doprovodila na nádraží. Při leteckém náletu v roce 1944 paní Fechhelm přišla o život.

Kolštejn od 1945-6 (Branná)

vesnička patřila do farnosti Kolštejn. Tam jsme chodili každou neděli na mši i v zimě ve sněhu a u. V. papež

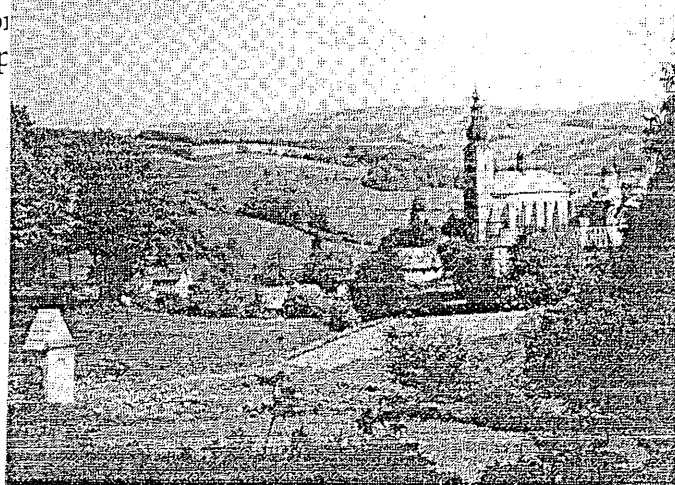

Obr. 24 Kolštejn

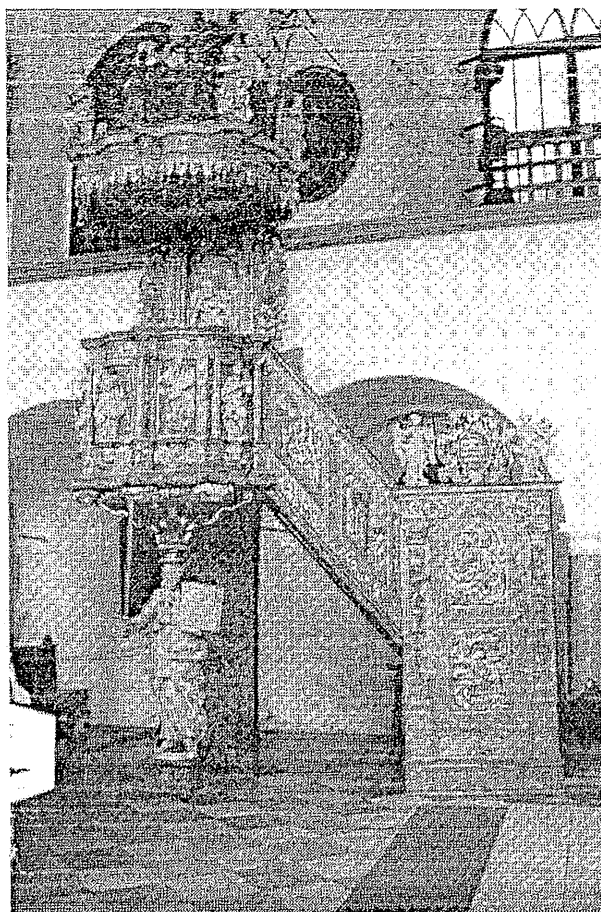
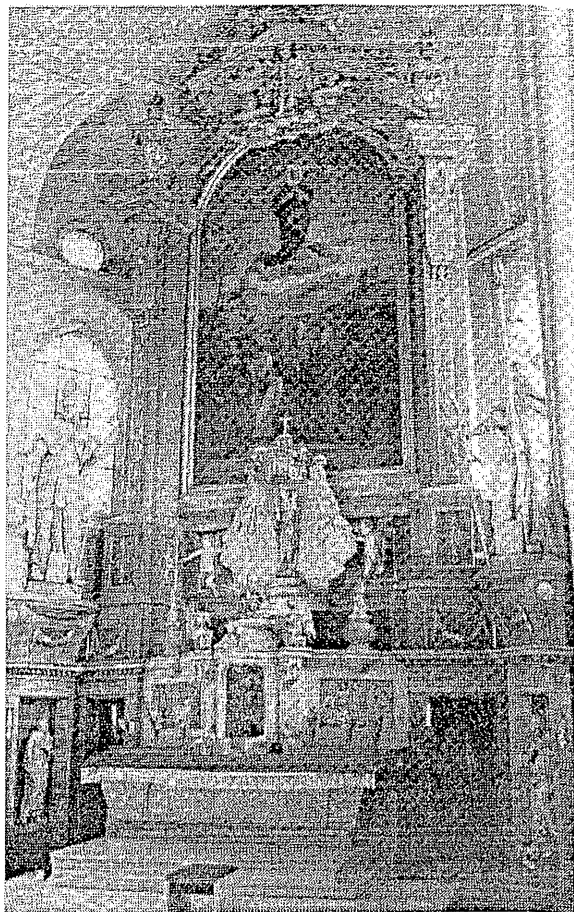
Místo

Kolštejnský kostel byl postaven roku 1614 Heynkem z Vrbna a Bruntálu jako pologotická stavba. Vnitřní rozměry kostela jsou 45 m dlouhý, 12,5 m široký, 19 m vysoký a věž 59,50 m.

Nad oltářem je milostná socha „Maria Útěšná“. Tuto přinesli, jak se praví, křižáci ze Svaté země do Kolštejna. Nad oltářem velký obraz Maria Nanebevzetí a po obou stranách 4-5 m velcí apoštolové Petr a Pavel. Na zemi přibližně 2 m od obětního stolu oba zemští patroni Cyril a Metoděj. Od zadního vchodu hleděno, je na levé straně kazatelna – překrásná řezbářská práce. Varhany z roku 1814. Empora na třech stranách je pochůzka a je nesena kamennými sloupky, na kterých visí velké obrazy křížové cesty. Před kostelem stojí mořský pomník. Mezi kostelem a zámek stával krásný pomník poutníků. Poutníci chodili z celého světa do Kolštejna, aby se pomodlili za svou vlast. Od roku 1988 stojí pomník u vchodu.

Obr. 25 Kolštejn s Boží mukou od jihozápadu

Obr. 26 a 27 Hlavní oltář a kazatelna v Kolštejnském kostele

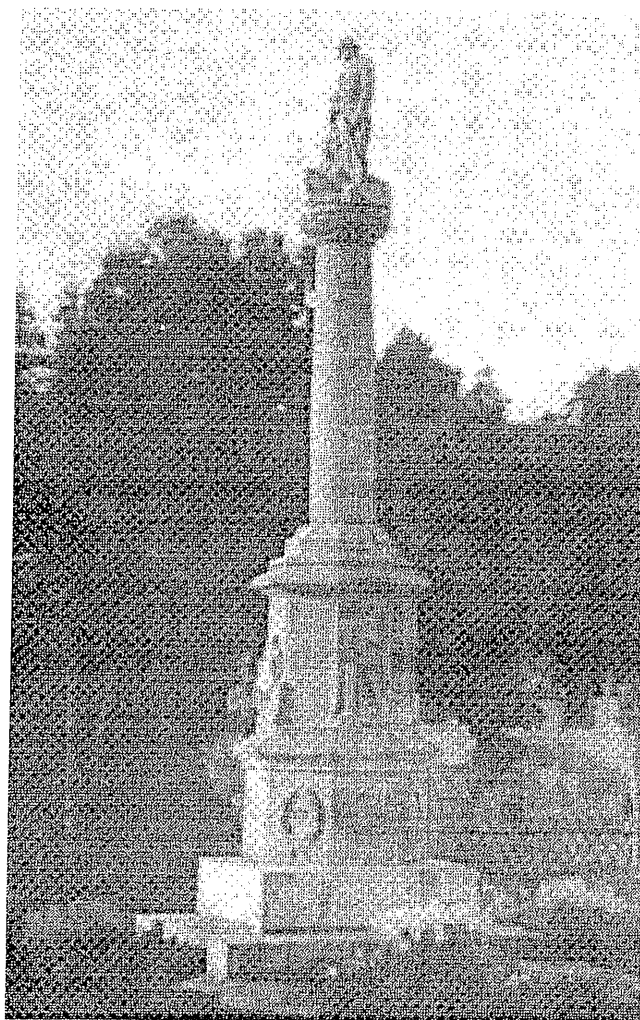
Zámek byl postaven v letech 1597-1613 Heynkem z Vrbna a Bruntálu na strmé skále nad říčkou (Bordbach) Brannou. Renesanční zámek knížete z Lichtenštejna byl přístupný přes příkop řetězovým mostem.

Obr. 28 Kolštejnský zámek po požáru r. 1925

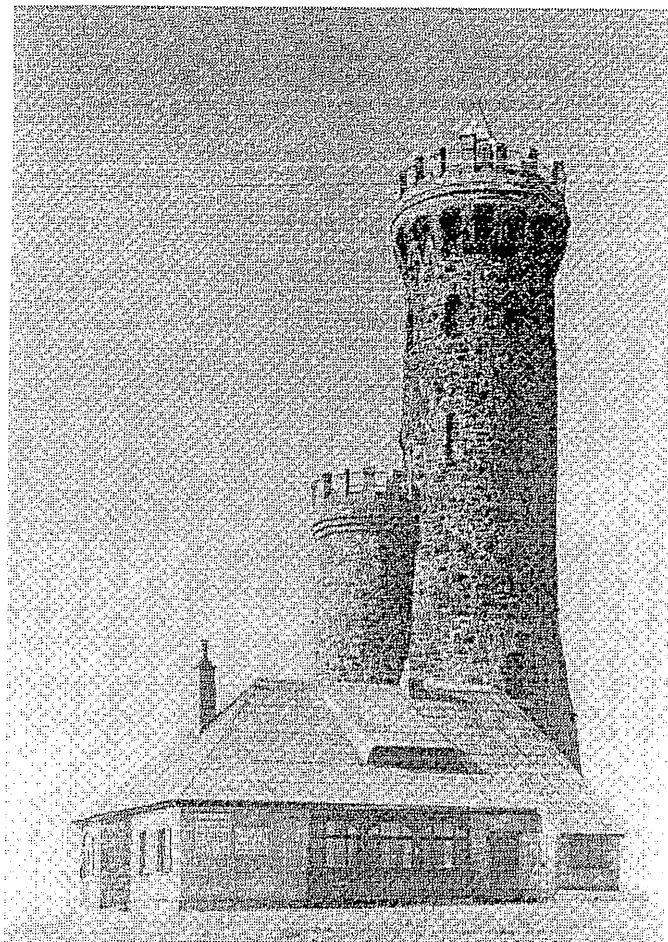
25. března 1925 zničil zámek požár. V následné rekonstrukci zámku byly v nových prostorách konány kulturní, náboženské, zemědělské vzdělávací kursy a konference. Slavnostní sál s hezkým jevištěm, tělocvična a kino byly chvályhodné. Také byt oživil tuto stavbu. Na zámeckém dvoře se konaly v létě tělocvičné slavnosti.

K vidění je krásný erb malovaný na zdi Kolštejnské radnice. Dvouocasý lev se štítem, 4 hvězdami a 3 liliemi. V radnici byla mimo obecní kanceláře zasedací místnost, pošta, spořitelna Reiffeisenka a od roku 1938 oddací místnost.

Obr. 29 Pomník padlých (původně před kostelem a nyní na Kolštejnském hřbitově)

Zvláštní kouzlo pro domorodce a výletníky byla kousek od radnice lokalita zvaná Vogelheide (ptačí vřesoviště). V této krásné přírodě s lavičkami a malými domečky na skalnatém kopci by romantický pohled do údolí říčky Branná (Bordbach). Zde se setkávali mladí i staří v neděli nebo ve večerních hodinách.

Obr. Vyhlídková věž Kralického Sněžníku (kolem r. 1935)

Kralický Sněžník

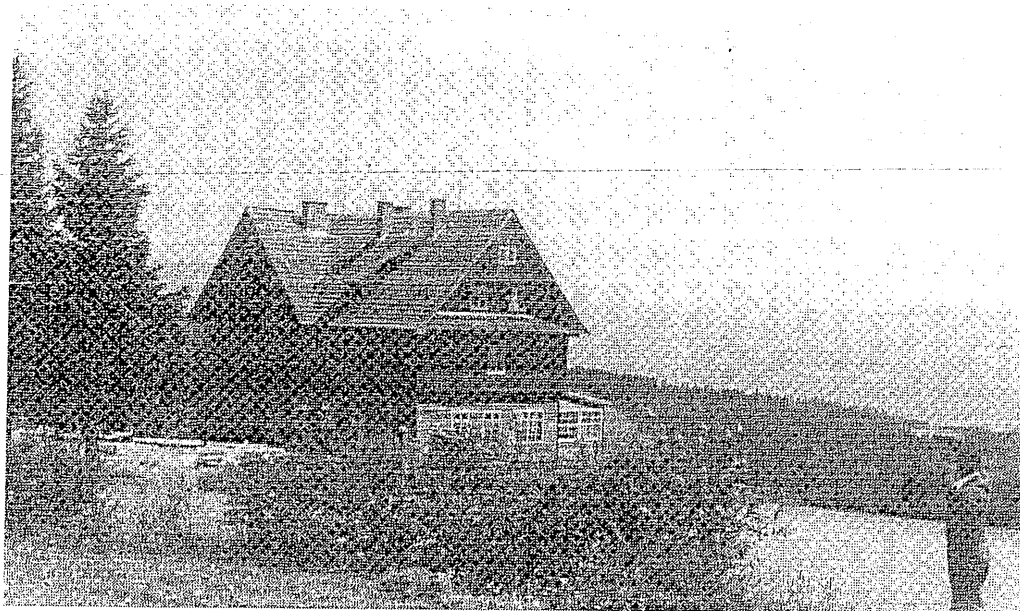
(U domorodců zvaný Seninský Sněžník, odvozeno od obce Seninka – německy Spieglitz)

Na turistické cestě z Moravského Starého Města ke Kralickému Sněžníku se přijde k pramenu Moravy. Voda teče dál a dál, až z ní je řeka Morava, Dunaj a ústí do Černého moře. Na zemské hranici Kralického Sněžníku se nachází povodí tří moří. Zde pramení sotva 100 m od sebe prameny řek: Kladská Nisa – dále Odry do Baltického moře, Orlice dále k Labi a Severnímu moři, Morava do Černého moře.

Paprsek (Slezský dům)

Od Kralického se po hřebenu Bílských hor dojde k Paprsku na výhledu (Titzhübel) 1 022 m. Paprsek byl postaven v roce 1928 od Moravsko-slezského sudetského horského spolku, sekce Staré Město, měl 42 postelí a jednu společnou noclehárnu.

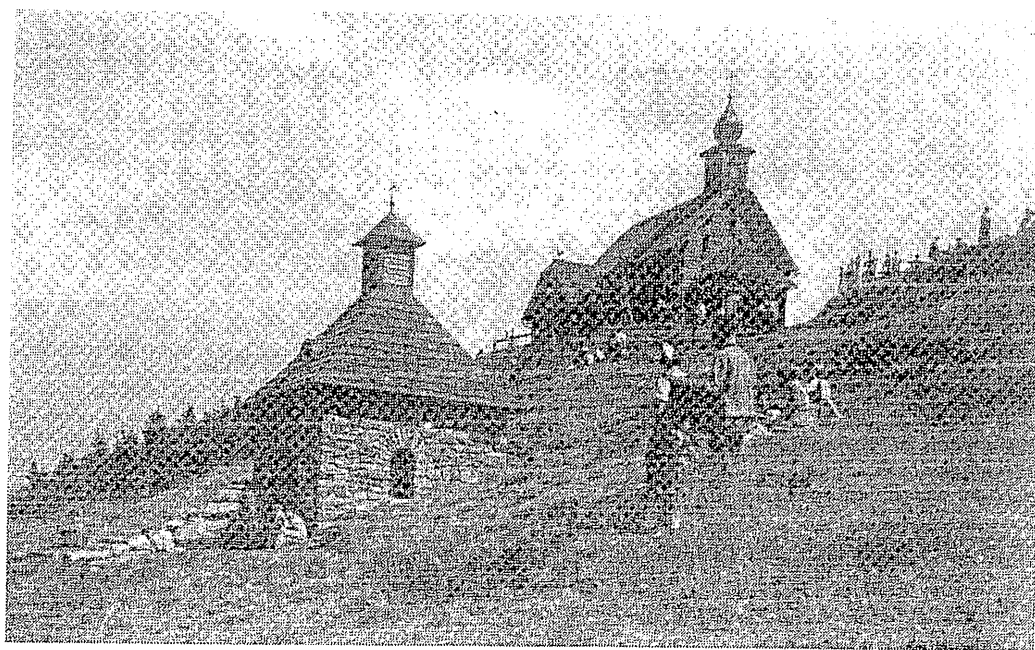
Dne 28. srpna ve stejném roce byl olomouckým světícím biskupem Dr. Schinzellem vysvěcen. Mnoho bylo setkání na Paprsku.

Obr. 32 Paprsek před vyhnáním

Od Paprsku vedla cesta k 20 ha velkému chráněnému území zvané „Ráj“. Bohatá flóra, javorové a bukové háje, a o něco výše položené sálové louky z bohatou tropickou bujností. Tuto lokalitu bylo možno shlédnout pouze se svolením princové myslivny v Seitenbergu (bývalé Slezské Prusko).

Vřesová studánka

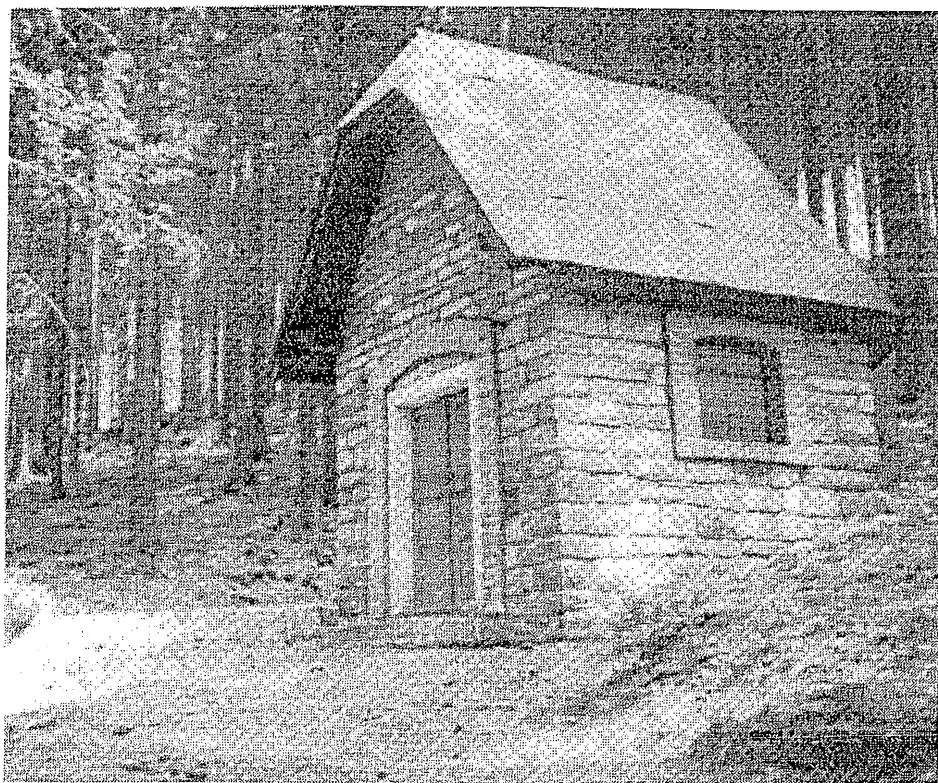

Obr. 33 Cíl mládežnické pouti k Vřesové studánce

Putovní a poutní den mládeže naší vesničky k Vřesové studánce byl vždy 26. červenec. Naposledy v roce 1942 šli 3 chlapci a dvě děvčata tuto cestu, aby v 10 hod. se zúčastnili mládežnické mše.

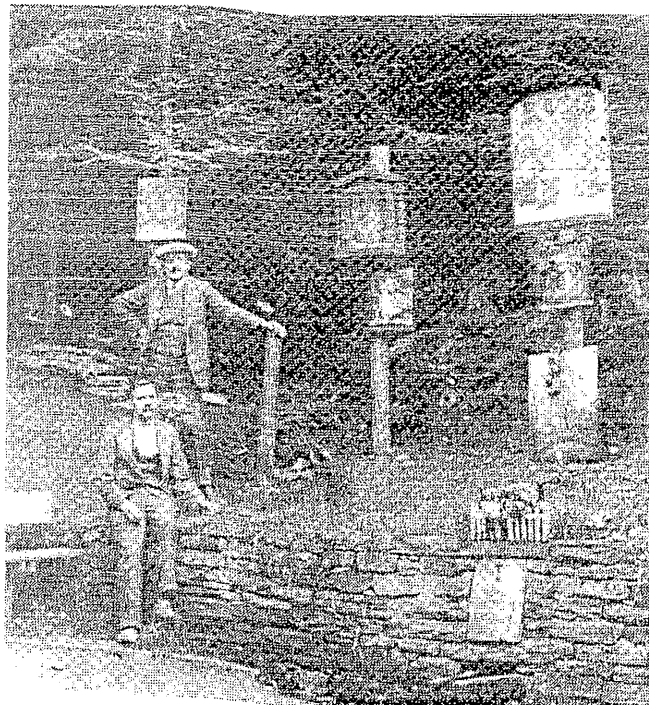
O Vřesové studánce píše slezský básník Paul Keller (1873 – 1932), že je miláček Pradědu. Legenda z 14. století je mnohým známá. Doba běží, poutě byly tehdy zakázány, pak zákaz zrušen. Zázračná Vřesová studánka je v obyvatelstvu nezapomenutelná. Starý kostelík byl zbourán a nový dřevěný dle plánů vídeňského architekta Karl Seidla postaven a 11. září stejného roku za účasti národa velmistrem německého řádu Dr. Norbertem Kleinem slavnostně vysvěcen.

Naše poutní cesta vedla přes Ostružnou vpravo okolo horské vesničky Ramsová. V nářečí se toto místo nazývalo Ramsovské sedlo nebo Slezský Semmering. Dále po cestě „Aloise Schöma“ ke kapličce „Čtrnácti pomocníků v nouzi“.

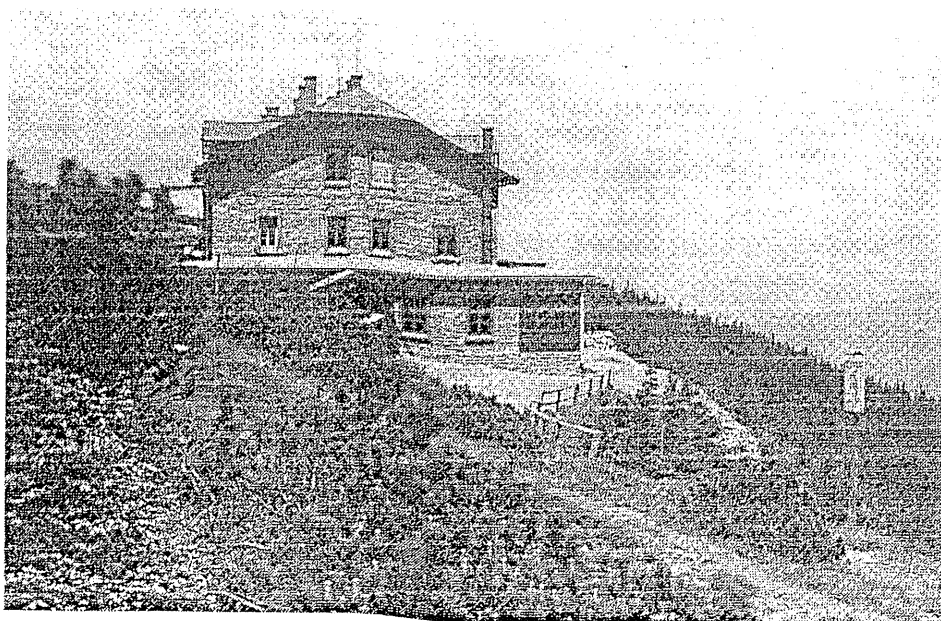
Obr. 34 Kaplička Čtrnácti pomocníků v nouzi mezi Ostružnou a Šerákem (foto 1980)

Legenda praví, že v 18. století vypukla v naší domovině cholera. V této velké nouzi se šlo k Vřesové studánce na pouť. U kapličky 14 pomocníků v nouzi byla zastávka a ze studánky se pila voda, která dle vyprávění byla léčivá. Jako dík všeli poutníci obrazy na stromy.

Obr. 35 Zázračná studánka asi osm metrů pod kapličkou Pomocníků v nouzi (snímek z r. 1890)

U prameniště byla tabulka „Zázračná studánka“. Těžké bouře zničily vše kolem tohoto místa. V roce 1844 byla z kůry postavená malá kaplička vyzdobená uvnitř obrazy. Tato kaplička se stala obětí plamenů. Obyvatelstvo sbíralo peníze na novou kapličku Čtrnácti pomocníků v nouzi. Radost byla veliká, když 31. 5. 1936 byla vysvěcená nová kaplička farářem z Ostružné Johannem Willischem za velké účasti z blízka a daleka. Před nedávnem jsem se dozvěděla, že studánka vyschla. Putovní cesta jde dále na Šerák.

Obr. 36 Z kamenu zhotovená Jiřího chata

Roku 1893 byla na místě vyhořelé dřevěné chaty postavená v dnešní podobě chata Jiřího na Šeráku ve výšce 1323. Byla pojmenovaná po arcibiskupovi z Vratislavi (tehdy Brěslav – hlavní město Slezska). Chata vítala unavené poutníky a chránila lyžaře před ledovou sněhovou bouří. Později se rozšířila o lokál a pokoje pro hosty.

Po strmé a kamenité cestě se dostáváme na Keprník do výšky 1 424 m a naskýtá se nám překrásný pohled do dálky. Voska 1 377 m vysoký, pověstmi opředená skála. Kdo zná dnes ještě pověst o Vozkovi s vozem chleba, který se proměnil ve skálu? Poslední úsek cesty z Keprníku k Vřesové studánce se šel za radostného zpěvu.

Obr. 37 Pět Kronfelzováků naposledy v roce 1942 před kostelíkem u Vřesové studánky (26. července 1942).

Přesně jsme byli u cíle, slavnostně započala mládežnická mše v kostelíku a okolí. Po mši cesta k zázračné studánce. Kdo ještě zná pověst o raněném jelenu a myslivci? Pak výstup na výhled 1 492 m vysokého Pradědu, nejvyšší hory Moravy.

Mládežnické setkání u Vřesové studánky jsou pro mě nezapomenutelná. Po převratu 1945 bylo zakázáno Němcům putování po horách, taktéž k Vřesové studánce. Kostelík u Vřesové studánky byl zničen bleskem na nebevstoupení roku 1946.

Píseň o Vřesové studánce

Kdo by neznal kostelík v naší vlasti,
který stál jako tichý klid vysoko v horách?

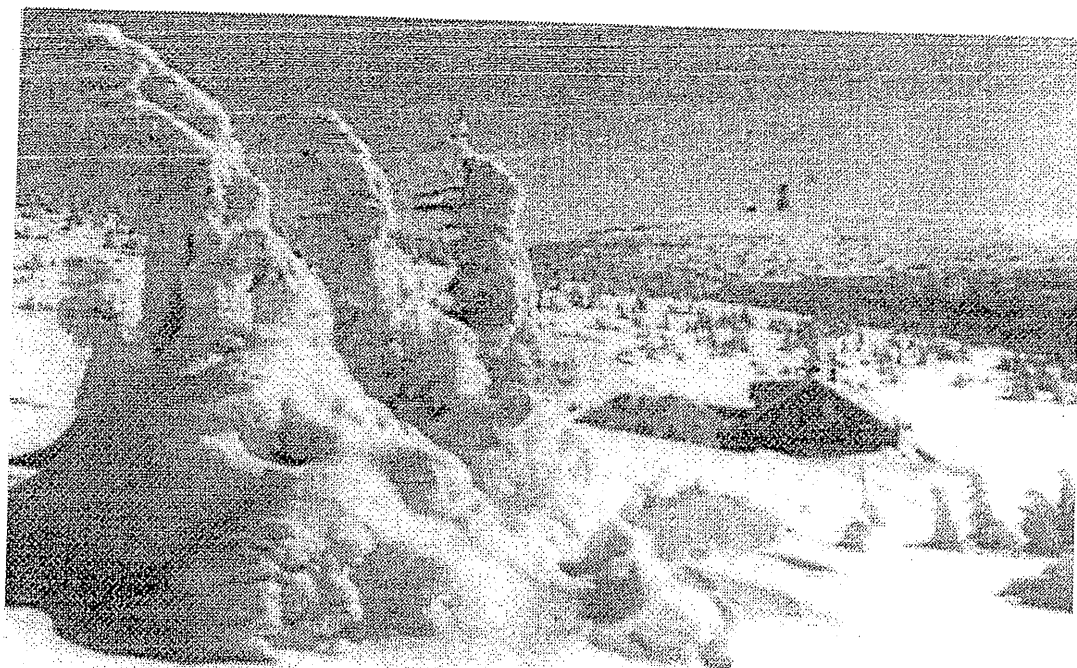
Pro naši domovinu – znak a útočiště,
cíl pro zbožné poutníky, svaté místo milosti.

Obraz Matky Bolestné stál na hlavním oltáři
a národ utěšoval po mnoho let.

Přišel čas zármutku a národ byl vyhnán,
celé opuštěné a osamělé bylo toto vznešené místo.

A truchlící na výšině stála, vznešeně vřesová studánka,
až bleskem zasažená v suť a popel zapadla.

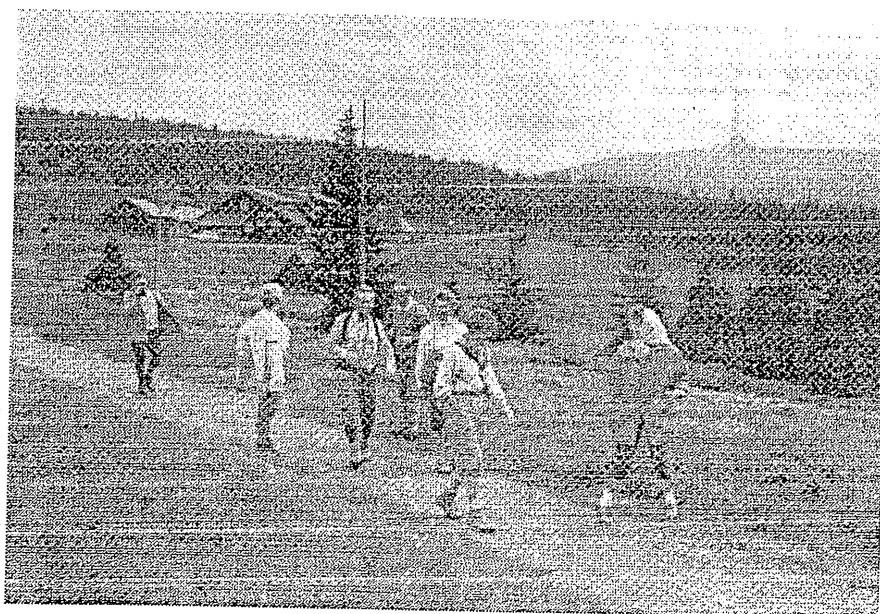
Praděd

Obr. 38 Krajina Pradědu jako ji známe my

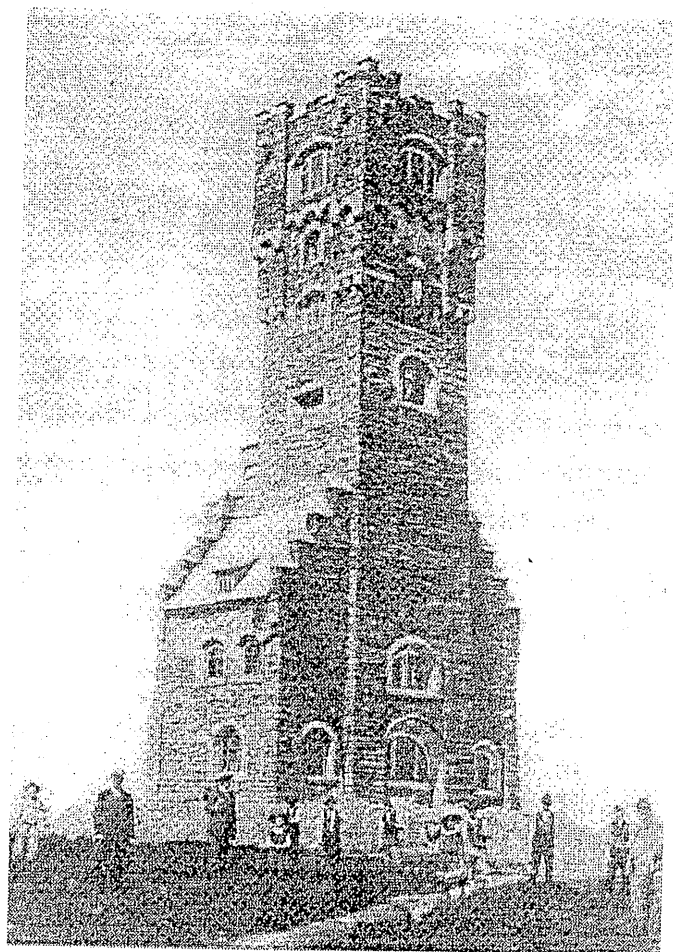
Přes veškeré obtížnosti to táhlo lidi vždy na kouzelný a pověstmi opředený Praděd. Rozhledna na Pradědu, také zvaná „Habsburská“ byla postavena v roce 1904–1910. Bohužel ke stavbě byl použit nekvalitní kámen. V roce 1934 musela být provedena oprava. Staviteli Franzi Gritzneru z Bruntálu se povedlo mistrovské dílo a rozhlednu ve starém lesku obnovit.

S velkou radostí se konalo svěcení rozhledny na Pradědu v sobotu 9. září 1934 v 9 hod. Fanfáry z ochozu rozhledny – v 10 hod. slavnostní mše a kázání čtené jeho milostí velmistrem německého řádu, prelátem Paul Haidren.

Obr. 39 Pohled k Pradědu (cca 1984)

Po vyhnání německého obyvatelstva v r. 45–46 bylo Čechům vyhrazeno rozhlednu opět nechat zchátrat a nechat odstřelit. Přesto zůstala rozhledna v srdci všech vyhnanců symbolem domova, i když se tam mnoho změnilo. Tak naše vzpomínky jsou u našeho milovaného Pradědu – rozhledny.

Obr. 40 Praděd – rozhledna

Pověst o pasákovi (skála)

Na návrší nedaleko Kolštejna stojí skupina skal. Jedna velice navštěvovaná přírodní krása – vzpřímený velký kus skály má tvar pasáka, v dlouhém kabátu a širokém klobouku. Ostatní bloky leží roztroušené v okolí. Přemýšliví horalé si ze zvláštních kamenů vytvořili pověst O pasákovi.

Lakomá selka dala pasákovi suchý kus chleba do brašny na oběd, když šel se sedmi kravami na pastvu. Cesta vedla strmě na návrší, kde se nacházela pastvina. V poledne vzal pasák chléb z brašny, když zjistil, že je jen suchý chléb, popadl jej hněv. Hodil chléb na zem a bičem praskal do chleba a křičel „To má být moje jídlo? Ztracená věc! Proč nemám máslo?“ Šel kolem myslivce a napomenul jej: „Nebij svatý chléb, budeš toho litovat.“ Zuřivý pasák se posměšně smál a dále skákal po chlebu a hodil jej ze vzteku do údolí. Ve stejný okamžik se proměnil i se zvířaty ve skálu. Nakloněný se dívá strašidelně za chlebem a kolem něj leží sedm zaoblených skalních bloků, to jsou krávy proměněné ve skálu – oběti lakomé selky.

I když je to pověst, neměli bychom zapomenout i v dnešní době, co pro nás znamená chléb. Jedna z nejstarších potravin lidstva je chléb – boží dar a ke zkažení drahocenný. Vzдор lásce k chlebu – končí denně velké množství v popelnici:

Exodus - hromadný odchod

Na Pražském hradě byl v roce 1945 opět Eduard Beneš. Má se Němcům vše vzít až na kapesník, aby si mohli utřít slzy. Aby nás Němce bylo poznat, museli jsme na bílém plátně 10 x 10 cm velkém, černé „M“ na pravém boku nosit. Za krátkou dobu na levém rukávu žlutou pásku, abychom ze zadu byli poznáni.

Otec koupil v roce 1942 samovaz, aby se práce o žních ulehčila. V roce 1946 jsem byla s otcem a párem koní, kteří táhli samovaz při sečení žita. Nejednou se objevil před námi Čech s koněm. Museli jsme Fritze a Leona vypřáhnout a Čech zapřáhl svého koně do samovazu a odvezl jej. Otec byl velmi smutný, pro mne ještě trvalá vzpomínka, když jsem viděla otce plakat.

Strýc Wilhelm byl sirotek, kterého si matka mého otce vzala ke svým sedmi dětem. On se vyučil zámečnickem a k tomu mlynářem. Pro nás děti byl strýc Wilhelm ten, který vše uměl. V roce 1939 postavil vedle zahrady na zeleninu včelín s 12 včelstvy. Byla neděle r. 1946 a my jsme přišli ze mše z Kolštejna. Viděli jsme, jak v zahradě stojí Čech s velkým platoňákem a na něm včelín a stroj na zpracování medu, který jsme pro jistotu schovali, a s ukradenými věcmi odjíždí. V trávě ležel ještě kus dřeva, který jsem chtěla za ním hodit. Otec na mě křičel, ti tě vezmou s sebou a již se nevrátíš.

Je čtvrtek v červnu 1945, den, na který nikdy nezapomenu. Náš hlídací pes uvázaný na řetězu skáče sem a tam. Je poledne a cestou od Kolštejna přicházejí ruští vojáci. To znamená poplach pro nás děvčata od 11 do 21 let. Běžíme z vesničky do lesního porostu a tam sedáme na zem. V noci kolem 1:00 hod. slyšíme koňský dusot, který přichází blíž a pár metrů od nás se zastaví. Jsme ticho jako myšky. Když muži začali mluvit, poznáváme, že jsou to naši muži z vesnice, kteří chtějí koně zachránit před drancováním. Oni nám také sdělili, abychom před ránem změnili stanoviště do sousedního lesa. Za dvě hodiny jsme již v naproti ležícímu vysokém lese. Tam nalézáme v porostu úkryt vybudovaný ze dřeva a větví. Den je dlouhý a v noci vlezeme do úkrytu, ale lesní mravenci nám nedají pokoj, tak lezeme opět ven.

Druhé ráno šla dvě nejstarší děvčata na okraj lesa na průzkum. Je všude klid. My čekáme a čekáme, že nás někdo nalezne, neb máme hlad. Pátého dne nás nalézá otec a přináší pětilitrovou konev mléka a chléb na posilnění.

Konečně jsem opět doma, jak šťastná může být taková hodina. Během válečných událostí na cestě do Kolštejna chodili jsme kolem kolštejnské zpráčovny lnu. Udivil nás plot kolem budovy. Byl stavěn jako zajatecký tábor pro ruské zajatce. Babička chodila jedenkrát týdně do kostela v Kolštejně. Brala pro zajatce něco k jídlu, musela ovšem vše předat strážci, ale ani jedenkrát nebyla odmítnuta.

Zajatci vyráběli ze dřeva hračky pro děti a se strážemi přicházeli do vesničky prosit o jídlo. S poděkováním odcházeli do tábora.

Fronta se již blížila, zpráčovna lnu (zajatecký tábor) je prázdná, žádné strážce, žádní zajatci. V noci někdo klepal na okno naší světnice a matka se podívá z okna a byli to zajatci z tábora a ukazovali, že mají hlad. Matka jim otevřela, dala najíst a napít. S kouskem chleba v kapse odcházeli do nejistoty.

Byl podzim 1945, jsme u večere a opět někdo klepe na okno, jsou to dva obličejové a otec je zve do světnice, hlad je utišen a po odpočinku jde s nimi otec kus cesty. Jestli došli v pohodě?

Vyhnání

Příroda zůstává v koloběhu roku 1945. Květiny kvetou, obilí roste a sklizeň je svezena. Dobytek se pase na loukách, přijde podzim a zima. Díváme se zpět za starým a dopředu za novým rokem. Víme, že musíme opustit domov. Kdy přijde ta hodina?

První sedláci musí v červnu, poslední 12. října v šesti různých transportech do nejistoty. Dobytek ve stáji musí být dle nařízení Čechů obsloužen. Odebrán byl až v říjnu.

Pak přišly dny roku 1946, na které mám bolestné vzpomínky.

10. října – Prasata jsou odvezena.

11. října – Dopoledne přicházejí Češi, odvazují zvířata ve chlévě, pouze našeho chovného býka nechávají a odhánějí dobytek směr Šléglov. Kolem 16. hodiny se naše vůdčí kráva vrátila zpět. Otec ji váže na její místo.

12. října – Náš skromný majetek je nacpán do pytlů a tašek a naložen na vozy. Dveře zavřeny a zapečetěny, ve stáji zůstal plemenný býk a kráva, která se vrátila. Copak se stalo s těmito zvířaty?

Náš kůň byl zapřažen do vozu a my se loučíme s naším domovem. Na nádraží v Kolštejně nás čekají nákladní vagony, do kterých je náš skromný majetek a my nacpaní. Těsně u sebe stojíme u vyložených vozů. Naše srdce jsou smutná, když Češi s posměšným výrazem v obličeji odvázejí naše koně a vozy. Nastalo temno i v našich srdcích.

Obr. 41 a 42 Obrovské třešně a Boží muka stojí ještě dnes, po domě č. 7 není ani zbor

My opouštíme, co jsme od otců zdělili,
domov, dům a rodnou hroudu.

My se díváme zpět, ubití, vydědění,
se smutkem v posvátné zášti.
Avšak slyš tam nahoře, pane naši prosbu,
nech žehnajíc, práci dařit.

A nech „ve víru doby“, zachován
byl národ a jeho mohutné zápasení.

Přehledná tabulka obyvatel - domů - polí, počet padlých

Dům číslo	Dům		Jméno	Osob	Výměra ha	Datum vyhnání
	stojí	zbořen				
1		X	Weiser Karl s rodinou	5	11,65	1.8.46
2	X		Stöhr Ferdinand s rodinou	5	27,78	12.10.46
3	X		Katzer Anton s rodinou	4	12,50	12.10.46
4		X	Richter Franz s rodinou	8	2,95	28.6.46
5		X	Jonas Amalia	1	14,10	22.10.46
6		X	Drechsler Emilie s rodinou	3	16,50	3.10.46
7		X	Sholz Josef s rodinou	2	17,20	12.10.46
8	X		Schwarzer Franz s dcerou	2	16,75	12.10.46
9	X		Winkler Albert s rodinou	6	9,40	1.8.46
10		X	Schwarzer Heinrich s rodinou	4	17,10	18.10.46
11	X		Bartel Josefa	1	-	1.8.46
37		X	Scholz Wilhelm s rodinou	5	32,57	12.10.46
40		X	Kolb Franz s rodinou	8	6,20	1.8.46
Celkem				54		

Zbořeno

Obyt. budov	8
Hospod. budov	9
Celkem	17

Etapy vyhnání

28.6.1946 - 8 osob

1.8.1946 - 20 osob

3.10.1946 - 3 osoby

12.10. 1946 - 18 osob

18.10.1946 - 4 osoby

22.10.1946 - 1 osoba

Celkem 54

Pět obyvatel padlo ve 2. světové válce

Katzer Josef

Jonas Berthold

Kolb Richard

Scholz Franz

Drechsler Alois

Výňatek z charty německých vyhnanců

Oznámený 5. srpna 1950.

Na velkém shromáždění ve Stuttgartu za přítomnosti členů spolkové vlády, církve a parlamentu, v uvědomění jejich odpovědnosti před bohem a lidmi, v uvědomění jejich příslušnosti ke křesťanské západní kultuře, v uvědomění jejich německé národnosti a v poznání společné úlohy všech evropských národů, se naši zvolení zástupci milionů vyhnanců po zralé úvaze a po zkoušce jejich svědomí rozhodli německému národu a světové veřejnosti předat

SLAVNOSTNÍ PROHLÁŠENÍ,

kterým stanoví povinnosti a práva jako svůj základní zákon, jako nevyhnutelný předpoklad přivedení k svobodné a sjednocené Evropě.

My vyhnanci se zříkáme pomsty a odplaty. Toto rozhodnutí je vážné a svaté, v pomyšlení na utrpení, které obzvláště v posledním desetiletí na lidstvo dopadlo.

My budeme každý začátek všemi silami podporovat, který má za cíl sjednocenou Evropu, ve které budou žít národy bez násilí.

My se budeme tvrdou a neúnavnou prací podílet na výstavbě Německa a Evropy.

Člověka násilně odtrhnout od vlasti, znamená jej v duchu zabít.

My jsme tento osud prožili a vytrpěli, proto se cítíme povoláni požadovat

PRÁVO NA VLAST

jako od boha darované základní právo lidstvem uznané a uskutečněné.

Erwin Richter

Eberhardstr. 38

74357 BÖNNIGHEIM

tel., fax: 07143-23295

Bönnigheim 2. 9. 2008

Vážený pane Sukači,

na začátek mého dopisu srdečné pozdravy od rodiny Richtr. Jsem velice vděčný, že jsem Vás mohl poznat. Je to těžké a smutné, historii obou našich národů popsat. Já patřím ke generaci, která vyhnání z našeho domova osobně zažila. Proto se ptám, bylo to nutné, že tolik pracovitých a čestných lidí tuto zemi muselo opustit, když bylo možné pokojné soužití Čechů a Němců?

Ale osud to chtěl jinak! Ted' se musíme pokusit nalézt nový začátek, aby tato křivda byla ušetřena budoucím generacím.

Ale ted' k mé prosbě – znovu. Znovu opakuji moji prosbu, pokuste se zvon najít a dát na místo, kde jednou zvonil k radosti a strasti tehdejších obyvatel (zvonička).

V tomto smyslu Vám přeji hodně štěstí a úspěchu.

S přátelským pozdravem

Richter